

NEMZETI TÁNCPROGRAM

- helyzetfelmérés, új irányok, megoldási javaslatok -

2014. MÁJUS – 2015. MÁRCIUS

TARTALOMJEGYZÉK	OLDALSZÁM
Bevezető	3
1. Oktatás	
1.1. Középfokú oktatás	4
1.2. Felsőfokú oktatás	7
2. Aktív táncművész pályafutás	
2.1. Nemzeti együttesek	11
2.2. Kiemelt együttesek	16
2.3. Színházak tánckaraként, tánctagozataként működő együttesek	18
2.4. Pályázati kategóriában működő együttesek	21
2.5. Alkalmazási feltételek, bérek, minősítések	24
2.6. Pályázati lehetőségek, rendszerek	27
2.7. Szakmai elismerések, díjak / A táncművészet társadalmi megbecsülése	31
2.8. Előadói és koreográfusi jogdíjak kérdése	34
2.9. Táncos egészségügyi rendszer kialakítása	35
2.10. Átképzés - az aktív táncművész pályafutás utáni időszakra történő felkészülés	37
2.11. Életjáradék (Szakmai nyugdíj) Életjáradék melletti továbbfoglalkoztatás kérdése	42
3. A táncművészet kulturális piaca	
3.1. A Nemzeti Táncszínház működése, funkciója, lehetőségei	47
3.2. Az együttesek lehetőségei és a befogadó színházak, helyszínek struktúrája a hazai forgalmazás tükrében	51
3.3. Magyar együttesek hazai és külföldi menedzselése / A nemzetközi táncélet megjelenése Magyarországon	54
3.4. A táncfesztiválok helyzete	58
3.5. Beavató színházak és programok / A tánc, mint társadalmi-pedagógiai módszer	61
4. Határon túli táncművészet	65
5. Táncstudomány, tánckritika, táncszakmai lapok	67
6. A táncművészet megjelenése a médiákban	69
7. Érdekképviselő, szakmai kapcsolatok	73
8. Táncművészek kérdőíves kutatása	75

Szerkesztette: Mihályi Gábor
Szalay Tamás

BEVEZETŐ

A Nemzeti Táncprogram a Magyar Táncművészek Szövetsége szellemi műhelyében készült, a Szövetség szakértői és további független szakértők közreműködésével. A Program célja, hogy átfogó képet adjon a magyar professzionális táncművészet jelen helyzetéről, vizsgálja azt mind horizontálisan, mind vertikálisan. Összegezzon, elemezzen nagy rendszereket és mikrostruktúrákat, vizsgáljon élethelyzeteket, táncos pályákat. Mutasson megoldási alternatívákat. Vállaljon aktív szerepet a XXI. századi magyar táncművészet feltételrendszerének megteremtésében.

A tanulmány nem terjed ki az öntevékeny (amatőr) jelenségekre, a közművelődés tánc érintette területeire, a szabadidős elfoglaltságokra, a különböző sport és divattáncokra. Miközben az oktatási kérdéseknek (közép és felsőfok) külön fejezetet szentel, nem tér ki az alapfokú művészeti oktatásra.

A Nemzeti Táncprogram szigorúan a professzionális, a „magas művészetet” képviselő táncművészet aktuális kérdéseire koncentrálna, melyet teljes spektrumában vizsgál. A tanulmány hét fejezetből és tizenhét altémából áll. Külön fejezet szól az oktatásról, a különböző működési formájú társulatokról, együttesekről, a befogadó színházakról a forgalmazásról. A tanulmány kiemelten foglalkozik a táncos egzisztencia kérdéseivel: az életpálya modellel, az átképzési lehetőségekkel, a nyugdíjjal, a „színpad utáni” táncos léttel.

A Nemzeti Táncprogram része egy reprezentatív szociológiai felmérésen nyugvó tanulmány is, amely a táncművészek életminőségére, kulturális ellátottságára, igényeire, továbbképzési szándékaira, öngondoskodási lehetőségeire koncentrálna.

Külön tanulmány szól a határon túli táncművészetéről, a pályázati lehetőségekről, a táncstudomány helyzetéről, a szakmai orgánumokról, a tánc helyzetéről a médiában, a szakmai érdekvédelemről.

Minden dolgozat három jól elkülöníthető részből áll: 1. A helyzet bemutatása, 2. Problémák felvetése, 3. Megoldási javaslatok.

A Nemzeti Táncprogram, tehát nem a panaszok, az igények, kívánalmak felsorolása, hanem a magyar táncművészet helyzetének a szerzők szándékai szerint hű tükröje. Amiben ugyanúgy helye van az eredményeknek, a jól működő rendszerek bemutatásának, mint a problémák felvetésének is. Továbbá helye van a problémákra adandó lehetséges válaszoknak, javasolt megoldásoknak is.

Köszönetet mondunk a tanulmányok szerzőinek, munkatársaiknak, hiszen önzetlen munkájuk nélkül nem készülhetett volna el a Nemzeti Táncprogram. A legnagyobb köszönet azonban a „táncosokat” illeti, hiszen ők jelentik – öbennük testesül meg nap, mint nap – a magyar táncművészetet, ők érték íródott a Nemzeti Táncprogram.

Budapest 2014. május – 2015. március

Mihályi Gábor.
elnök.

Kiss János
társelnök

1. OKTATÁS

1.1. KÖZÉPFOKÚ OKTATÁS

Témavezető: Fontányi Gréta
Munkatársak: Bombicz Barbara, Rajnai Richárd

A jelenlegi helyzet bemutatása

Magyarország elsőszámú közép fokú táncművészeti oktatási intézményei:

- Pécsi Művészeti Gimnázium és Szakközépiskola – Pécs
- Győri Tánc- és Képzőművészeti Általános Iskola, Szakközépiskola és Kollégium – Győr
- Nyíregyházi Művészeti Szakközépiskola – Nyíregyháza
- Talentum Táncművészeti Szakközépiskola – Budapest
- Tömörkény István Gimnázium és Táncművészeti Szakközépiskola – Szeged
- Budapest Táncművészeti Szakközépiskola – Budapest
- Dózsa György Gimnázium és Táncművészeti Szakközépiskola – Budapest
- Madách Musical Tánc- és Zeneművészeti Alapfokú Művészeti Iskola és Szakközépiskola

A közép fokú OKJ-s végzettséget adó iskolák száma az utóbbi években megnövekedett. Jelentős részük 2 éves képzésben kínálja a táncos szakképesítés megszerzését. A 2 éves képzési forma elleni tiltakozásunkat az új központi kerettanterv és szakmai vizsga követelmények írásakor hiába nyilvánítottuk ki.

Az előadó-művészeti törvény leszűkíti a közép fokú végzettséggel rendelkezők alkalmazásának arányát.

A Nemzeti Munkaügyi Hivatal szakmai teamet kért fel arra, hogy a táncos szakképesítés szakmai érettségi követelményrendszerét kidolgozza. Ezzel a rendszerrel dupla szakmai vizsgát vezetnek be (szakmai érettségi tárgy /vagy tárgyak/- OKJ vizsga). A plusz vizsgának semmilyen gyakorlati haszna nincs, hátránya viszont annál inkább (Extrém terhelés, mely nem könnyíti, inkább nehezíti a tanulmányokat estelegesen nem művészi pályán folytató növendékek felsőoktatási intézményekbe történő felkészülését, bekerülését.

Az iskolák állami fenntartásba vétele megnehezíti a művészeti szakközépiskolák működését.

Jelenleg az intézményvezető helyettesek száma egy iskolában létszámhoz és nem feladathoz kötött. Ebből kifolyólag azon művészeti szakközépiskolákban, ahol több művészeti szakág is megtalálható egy-egy párhuzamos osztály/évfolyam szintjén, nem megoldott a szakágak szakmai irányítása.

A problémák összegzése

1. Óriási szükség van a táncos szakképzést nyújtó iskolák hatékonyságának mérésére és számuk felülvizsgálatára. Az iskolák jelentős részénél hiányoznak azok a minőségi garanciák, melyek alapvetően szükségesek ezen intézmények kimenetét vizsgálva.
2. A minőségi táncképzést nyújtó iskolák esetében, a középfokú végzettséggel rendelkezők alkalmazásának korlátozása érthetetlen és indokolatlan. Nemzetközi szinten is próbatánc alapján kaphat egy táncos szerződést, nem pedig a papírja alapján. További probléma, hogy a táncos pálya igen rövid, ha az OKJ-s végzettség után még BA diplomát kell szereznie növendékeinknek, ez a szakmai éveikből vesz el. BA végzettséget egyedül Budapesten lehet szerezni, mivel a kihelyezett tagozatokat megszüntették.
3. A kidolgozás alatt álló szakmai érettségi vizsgának semmilyen gyakorlati haszna nincs, hátránya viszont annál inkább (Extrém terhelés, mely nem könnyíti, inkább nehezíti a tanulmányokat esetlegesen nem művészi pályán folytató növendékek felsőoktatási intézményekbe történő felkészülését, bekerülését).
4. Alapvető probléma, hogy a tankerületekben nincs, vagy csak elvétve akad olyan ember, aki a művészeti nevelést átlátja, helyén kezeli.
5. A szakmai irányítás a több szakágat működtető iskolákban jelenleg megoldhatatlan.

Megoldási javaslatok

1. Szükséges és fontos a jelenleg működő táncművészeti szakképzést folytató iskolák számának és minőségének felülvizsgálata. Ennek érdekében minősítési rendszer kidolgozását javasoljuk az alábbi szempontok alapján:
 - 1.1. Bemenet
 - Hogyan alakul a jelentkezők és a felvettek aránya a táncművészeti képzésen?
 - 1.2. A nevelés-oktatás színvonalának vizsgálata
 - Hogyan alakulnak a táncművészeti szakképzés létszámai a képzés utolsó évfolyamán, hány tanuló tett sikeres OKJ-s vizsgát?
 - Hogyan alakultak a táncművészeti szakképzésben végzett tanulók OKJ-s vizsgaeredményei?
 - Szakmai tanulmányi versenyeken elért helyezések.
 - Színházi produkciókban való részvétel (szakmai gyakorlat)
 - Tehetséggondozás (Milyen szakmai fejlesztéseket, tehetséggondozó programokat valósít meg a táncművészeti képzés)
 - Oktatói kiválóság (adott szakmai tanárnak hány kiemelkedő növendéke volt pályája során, növendékeinek milyen versenyeredményei vannak?)
 - 1.3. Kimenet
 - Hányan helyezkedtek el az utóbbi 5-10 évben:
 - a, külföldi együttesekben
 - b, nemzeti együtteseknél

- c, kiemelt együtteseknél
- d, független társulatoknál
- e, szabadúszóként

- Szakirányú felsőoktatási intézményben tovább tanulók száma

1.4. Az táncművészeti képzés beágyazottsága

- Az iskola beiskolázási vonzáskörzete (városi, megyei, regionális vagy országos)
- A táncművészeti képzés kapcsolattartása más kulturális és partner intézményekkel
- A szakma (munkaadók) véleménye adott táncművészeti képzőhelyről.
- Van-e a városban táncegyüttes (felvevő piac)
- A táncművészeti tagozat milyen kulturális aktivitást mutat? (kurzusok, műhelymunkák, bemutatók, előadások)

2. A minősítés eredményeképpen, művészetoktatási tehetséggondozó központokat lehetne kialakítani, az indokolatlanul sok iskolára elköltött állami támogatás átcsoportosításával.

Így lehetőség nyílna arra, hogy a valóban színvonalas képzést folytató iskolákban érdemi fejlesztések történjenek. A fejlesztési források koncentrálására, a táncművészeti szakképzés speciális infrastruktúrájának bővítésére, hatékony pályaaorientációra stb. is sor kerülhetne.

Balet termek építésére külön keretet kellene kialakítani. Lehetetlen a meglévő elavult keretek között minőségi oktatást folytatni.

Az előadó-művészeti törvény átgondolására van szükség: kihelyezett tagozatokkal kell segíteni a vidéki táncegyüttesekben elhelyezkedő növendékek számára a BA képzettség megszerzését. (Lehetetlen feladat aktív táncosként a fővárosba hetenként felutazva BA végzettséget szerezni, a napi munka mellett.)

3. Szakmailag átgondolatlan döntés a szakmai érettségi vizsga bevezetése szakágunkban a 12. évfolyamban. Megoldást jelentene egy olyan öt éves képzés kialakítása, melynek első négy évfolyamán a közismereti és a szakmai tárgyak oktatása párhuzamosan történne. A tanulók a 12. évfolyam végén a kötelező érettségi tárgyakból tennének vizsgát (négy tárgyból), majd a 13. évfolyam végén továbbtanulási szándékaiknak megfelelően dönthetnének arról, hogy szakmai érettségit tesznek, vagy egy közismereti tárgyból vizsgáznak. Ezzel a rendszerrel el lehetne kerülni a jelenlegi dupla szakmai vizsgát (szakmai érettségi tárgy és OKJ vizsga).
4. A képzés elengedhetetlen feltétele, hogy a megyeközponti tankerületekben egy művészetoktatási referens pozíció kerüljön kialakításra.
5. Fontos, hogy a több szakágat működtető művészeti szakközépiskolákban szakáganként egy főt, intézményvezető helyettesként ismerjenek el

1. OKTATÁS

1.2. FELSŐFOKÚ OKTATÁS

Témavezető: Szakály György
Munkatárs: Gáspár Emese

A jelenlegi helyzet bemutatása

A Magyar Táncművészeti Főiskolának potenciális versenytársa Magyarországon nincs, bár a Budapest Kortárstánc Főiskolán több éve folyik táncművész-, és pedagógusképzés, ám természetes módon a képzés sem életkorban, sem pedig a képzés sokszínűségében nem hasonlít az MTF oktatási metodikájához.

A Budapest Kortárstánc Főiskola hallgatói csak az érettségi után kerülnek be az intézménybe, ahol 2007 óta az osztatlan képzést felváltotta a három éves BA képzés, ezek után lehetséges a két éves MA képzésen folytatni a tanulmányokat.

A Magyar Táncművészeti Főiskola országosan és világviszonylatban is egyedülálló.

Egyedülálló a Főiskola képzési struktúrája:

- felsőfokú tanulmányokra előkészítő szakmai képzés (előkészítő jogviszony)
- alapképzés
- mesterképzés

Egyedülálló a Főiskola:

- képzésének színvonala, sokszínűsége (művészképzés, tanárképzés, koreográfusképzés; akkreditált óraháló szerint oktatott tantárgyak)
- szakirányai kialakítása, amely a szakmai és társadalmi elvárásoknak való megfelelést hivatott szolgálni.

A Főiskola művészképzésének három – klasszikus balett, néptánc és modern tánc – szakirányon folyó oktatása azt is lehetővé teszi, hogy a fiatalok egymás mellett, egymás munkáját napról napra figyelemmel kísérve építsék be szakmai képzésük mellé a más szakirányon látottakat. Mindhárom szakirányon jelentős óraszámban folyik a klasszikus balett tanítása, amely a táncművészképzés alapja.

A Főiskola felsőoktatási szakmai feladatán felül közoktatási intézményt tart fenn, ezzel biztosítja a tanulói és hallgatói számára (növéndékeink 16 éves kortól kettős - hallgatói és tanulói - jogviszonyban állnak)

- az érettségire történő felkészülést,
- a felsőfokú iskolai végzettség és szakképzettség megszerzését, valamint
- a kollégiumi elhelyezést.

A Főiskola speciális feladata a felsőfokú táncművész szakos tanulmányokra előkészítő oktatás-képzés biztosítása 10 éves kortól. A szakmai

sajátosságok miatt (pl. a test formálhatósága) a hivatásos táncművész pályára történő intenzív felkészülés, amely már mindennapos képzést és magas szintű szakmai irányítást igényel, ebben az életkorban kezdődik. Mivel ez a képzés markánsan eltér az alapfokú művészetoktatás nyújtotta lehetőségektől, mással és máshol nem pótolható.

Ebből következően a Főiskola az ország egyetlen olyan felsőoktatási intézménye:

- ahová 10-12 éves tanulók is járnak,
- ahol a szakmai képzés kilenc évig tart,
- ahol felsőoktatási besorolású oktatók foglalkoznak naponta 3-5 órát a kisdíákokkal.

A szakmai képzés mellett a Főiskola biztosítja az előkészítő jogviszonyban lévő tanulók (kb. 220 fő) számára a közismereti oktatást (Nádasi Ferenc Gimnázium) és országos beiskolázású intézményként – hiszen az országban egyetlen ilyen iskola van – a vidékről érkezők többsége számára a diákkotthont is.

A közoktatási intézmények, az egykori Állami Balett Intézet megalapítása óta szerves kapcsolatban állnak a szakmai képzéssel, biztosítják a tanulók számára az optimális időkihasználást, a táncszakmai követelményekhez történő igazodást, az emberi-nevelési feladatok integrált ellátását. A Főiskola a közoktatási intézmények fenntartása, a tanulók megfelelő ellátása, oktatása, nevelése és szakmai érdekében igen sok anyagi áldozatot hozott és hoz.

Ugyanakkor a tartós alulfinanszírozottság miatt a közoktatási intézmények fenntartása és működtetése fontos egyéb tevékenységektől (pl. nemzetközi projektekben való részvétel, kutatás, tankönyvkiadás) és a személyi állomány fejlesztésétől (pl. előléptetések, bérfejlesztés, külföldi oktatók és alkotók meghívása) von el jelentős forrást.

A rendszerváltozás hozta szabad munkavállalás lehetősége eredményezte elsősorban, hogy a Főiskolán végzett táncművészek nagy többsége a nyugat-európai, illetve USA-beli együttesekhez kap szerződést. Ez a tény önmagában is minősíti a szakmai képzés kiválóságát, sokszínűségét. Az elmúlt években végzett balettművész szakos hallgatók közül néhányan már a bécsi és drezdai operaházak tagjai, de Pozsony, Prága, Berlin, Madrid, Belgrád, Amszterdam, Chemnitz együtteseiben is többen dolgoznak.

A Főiskoláról kikerült fiatal művészek külföldi elhelyezkedési mutatója szinte 50 %-os. Ez egyrészt dicséri az MTF szakmai képzési színvonalát, másrésztől, sajnálatos, hogy sok fiatal vagy a jobb anyagi megbecsülés miatt választja a külhoni munkát, vagy a számára nem megfelelő repertoár miatt, de számtalan esetben nem kapott itthon olyan szerződési ajánlatot, amely megfelelő lett volna számára.

A Főiskola oktatói karában, a hazai táncélet számos jeles előadó- és alkotóművésze, elméleti szakembere van jelen. A szakmai oktatóink jelentős része még a színházi munkája mellett kezdett el tanítani, hogy zökkenőmentes legyen a váltás, amikor a szakma követelményeinek megfelelően 25-30 aktív előadó-művészeti év után a szakmai nyugdíjat választják. A balettmesterek nagy többsége az operaházi karrier mellett/után került az iskolához, nem kevesen három-négy

évtizede letéteményesei a szakmai oktatásnak, de ugyanez elmondható, a néptánc szakirányon oktató szakemberekről is.

A korhatár előtti öregségi nyugdíjak megszüntetéséről, a korhatár előtti ellátásról és a szolgálati járandóságról szóló 2011. évi CLXVII. törvény jövedelemkorlátot vezetett be, amely az oktatóink művésznyugdíjára (járadékára) is vonatkozik. A jogszabályi változások a Főiskola által oktatói munkakörben foglalkoztatottakat is súlyosan érinti. A fenti jogszabályi változások miatt – figyelemmel arra is, hogy a besorolás szerinti oktatói bérek nagyon alacsonyak – az érintett oktatók 2013-tól a Főiskolával kötött jogviszonyukat szüntetik meg, amely a minőségi oktatásnál jelentős problémát okoz.

További probléma, hogy a Főiskola dolgozói között bérfeszültség alakult ki. A köznevelésben bevezetett, a pedagógusok előmeneteli rendszerével párhuzamos bérfejlesztés hatására a köznevelésben dolgozó pedagógusok átlagbére: 247.702 Ft, míg a felsőoktatás elméleti és gyakorlati képzésében oktató kollégáké: 199.290 Ft. Az átlagosan havi bruttó 50.000 Ft-os eltérés is hozzájárul, hogy az alacsony fizetés miatt inkább az életjáradékot választják a kollégák. Ennek hatása már most érezhető a Főiskolán, hiszen húsz oktató érintett valamilyen formában, és a több évtizedes oktatási és művészeti tapasztalattal rendelkező kollégák tudását kell az oktatásban nélkülözni, amely hosszú távon minőségi romlást eredményezhet.

A problémák összegzése

1. Az államilag támogatott képzésen részt vevő hallgatók „röghöz kötése” sok szülőt és hallgatót bizonytalanít el, különösen azokat, akik itthon hiába keresnek tudásuknak megfelelő állást, önhibájukon kívül nem kapnak szerződést. (Pl. a bécsi Staatsoper válogatott társulatába az utóbbi néhány évben többen kaptak szerződést azok közül, akik hiába voltak ezt megelőzően a Magyar Nemzeti Balett próbatáncán.)
2. A szakmai nyugdíj melletti továbbfoglalkoztatás lehetőségének megszűnése miatt igen sok szakember mondta fel közalkalmazotti állását, akik most talán egy magániskolában adják át azt a felbecsülhetetlen tudást, amelyből a professzionális magyar táncművész-oktatás is profitálhatna.
3. Az egyetemek és főiskolák oktatóinak hosszú évek óta nem rendezték a fizetését, így az a helyzet állt elő, - ami a Magyar Táncművészeti Főiskolán különösen szembetűnő - hogy számos, köznevelésben dolgozó kolléga juttatása messze meghaladja a Főiskolai státuszban alkalmazott szakembereink munkabérét.
4. Az óraadók korlátozott óraszámra is gondot okoz Főiskolánk szakmai képzésének szervezésében, hiszen más felsőoktatási intézmények óraadó tanárainak előadásain akár 300 hallgató is jelen lehet egy-egy teremben, a művészképzés területén ez megoldhatatlan. A heti óraszám a főtárgyak esetében egy évfolyamban sokszor meghaladja a 17-18 órát, de a jogszabály csak heti 10 órát engedélyez az óraadó mesterek számára. Ilyen alacsony óraszámban professzionális táncitanítás nem végezhető, márpedig más

módon nem tudjuk visszafoglalkoztatni a korábban közalkalmazotti státuszban lévőket.

5. Nem sikerült elérnünk, hogy akár jogszabály módosítással is, de tegyenek kivételt az MTF növendékeivel a kötelező testnevelés elrendelésének bevezetésekor. Most a szakmai órák utáni képességfejlesztés tantárgyat tudja be a fenntartó a testnevelés órák helyett. Erre egy ilyen profilú intézményben semmi szükség nem lenne, hiszen a képességfejlesztés a szakmai oktatás elengedhetetlen része. A növendékek fizikai terhelése a szakmai képzésben egyébként csak a versenysportolókéval mérhető össze.
6. Az önköltséges képzés központilag meghatározott térítési díja - függetlenül a Főiskola számításától, - 2012 óta olyan magas, hogy az emiatt elmaradt jelentkezések az első évben több mint harminc millió forint bevételkiesést okoztak intézményünknek.
7. A főiskolai előkészítő jogviszonyban tanulók nyilvántartásáról a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény a törvény 101. § (7) bekezdése rendelkezik. Azonban a finanszírozás a Főiskolánk esetében nem megoldott már a második éve, és problémát okoz, hogy a főiskola képzési rendszere nem illeszkedik a jelenlegi jogszabályi keretekhez. A Főiskolán előkészítő jogviszonyban tanuló növendékek heti 22-25 órát vesznek részt szakmai képzésben, ami nincs finanszírozva.

Megoldási javaslatok

1. A Magyar Táncművészeti Főiskola – az itt folyó képzések sajátosságai miatt – nem illeszthető be maradéktalanul a köznevelési és felsőoktatási jogszabályok által megszabott keretbe. Fontos az erre vonatkozó jogszabályok kiegészítése, ill. a kivétel lehetőségének biztosítása egyes területeken (pl. mindennapos testnevelés).
2. Önköltséges képzések díjának csökkentése a BA képzésben (jelenleg a táncos és próbavezető BA önköltsége ugyanúgy 300.000 Ft/félév, mint a tánctanár MA szaké), telephelyek (újra) létesítése (Nyíregyháza, Győr, Pécs) a hallgatói létszám növelése érdekében. A heti 1-2 konzultációs napra való felutazást, ill. Budapesten tartózkodást sokan anyagi okból nem tudják vállalni.
3. Táncos életpályamodell bevezetése. Támogatjuk az államilag támogatott továbbképzés lehetőségének megteremtését, akár az aktív előadóművész pálya alatt, akár utána valósul meg, hiszen a főiskolai képzés alatt mindenképpen elhasználnak a hallgatók hat félév államilag támogatott időt, így nem is tudnának egy másik diplomát megszerezni, csak fizetős képzésen. Ez sem a fizetésből sem a nyugellátásból nem valósítható meg

2. AKTÍV TÁNCMŰVÉSZ PÁLYAFUTÁS

2.1. NEMZETI EGYÜTTESEK

Témavezető: Mihályi Gábor
Munkatárs: Szalay Tamás

A jelenlegi helyzet bemutatása / A problémák összegzése

A hatályos Előadó-művészeti törvény lehetőséget teremtett a legmagasabb művészi színvonalon teljesítő, és/vagy méretük és társadalmi beágyazottságuk révén megkülönböztetett helyzetben lévő művészegyüttesek, intézmények számára, a nemzeti státuszba kerüléshez. Miközben a cím viselése vitathatatlan morális előnyökkel jár és megbecsülést jelent a fenntartó minisztérium részéről, az intézmények nehézségei a megkülönböztetett státuszba kerüléssel nem oldódtak meg, sőt fokozódtak. Nem csak megmaradtak a több éves (akár évtizedes) problémáik, hanem újak is generálódtak, s a táncművészek életpályáját befolyásoló jogszabályi környezet számos újabb terheket rótt a művészekre, művészeti intézményekre, mindeközben a nemzeti státusz fokozott feladatvállalást kíván a társulatoktól.

A táncművészet területén működő nemzeti státuszú társulatok:

- Duna Művészegyüttes
- Győri Balett
- Magyar Állami Népi Együttes
- Magyar Nemzeti Balett
- Magyar Nemzeti Táncegyüttes

Nemzeti besorolású színházak tánctagozatai, társulatai:

- Budapesti Operett Színház Balett együttese
- Miskolci Balett
- Pécsi Balett

Ezek a társulatok meghatározóak a magyar kulturális életben, hasznosságuk az identitás erősítésében, a hazai közösség építésben megkérdőjelezhetetlen. Az értékörzés szellemében műsoron tartják a klasszikus magyar, és az európai balettművészet legértékesebb darabjait, de érzékenyen reagálnak a jelenkor eredményeire is, így a kortárs táncművészet is a repertoárjuk részét képezi. Nemzeti kultúránk alaprétegének tekintett néptánc tudományos hitelességgel feldolgozott, autentikus formáinak megőrzésében is kitüntetett szerepet vállalnak, de élen járnak a formanyelv korszerű színpadra állításában, egy új magyar "kortárs néptáncművészet" megteremtésében is.

Nagy figyelmet fordítanak a gyermekekre, a fiatalokra, és különböző „színházba járásra nevelő” (beavató) programokat indítanak. Több együttes kiterjedt bérletrendszert működtet, amelyeken keresztül több korosztályt (ifjúság, szép korúak, stb.) képesek megszólítani.

Élő és intenzív kapcsolatokat tartanak a határon túli magyar közösségekkel, művészeti intézményekkel, táncegyüttesekkel. Rendszeresen turnéznak a Kárpát-medencében és fogadnak határon túli együtteseket saját színházukban, fesztiváljaikra.

A nemzeti együttesek fontos feladata művészi eredményeiknek a külföldi nézőkhöz való eljuttatása. Miközben a hazai előadásokon is számottevő a más országokból érkezők jelenléte, legnagyobb hatásukat azonban a társulatok a turnékon, előadásokon tudják kifejezni. A nemzeti együttesek külföldi előadásaikkal, turnéikkal, nem csak a magyar kultúrát terjesztik - ismertetik meg a nézőkkel - szerte a világban, hanem ország képet is formálnak.

(Többször bebizonyosodott már, hogy minden direkt ország propagandánál sokkal hatásosabb, egy művészeti produktum bemutatása.)

Eredmények

- az öt nemzeti státuszú táncegyüttes 263 fő táncost, (+ 28 fő zenészt, 49 fő műszakot, 50 fő menedzsmentet) foglalkoztat
- a legkiválóbb koreográfusokat, zeneszerzőket, rendezőket, jelmez és díszlettervezőket, stb. foglalkoztatják, vagy főállásúként, vagy meghívott vendég alkotóként
- az öt nemzeti státuszú táncegyüttes összes előadásszáma a 2013/2014-es évadban: 536 db
- nézőszáma: 425.226 fő

Az együtteseknél a főállású munkatársakat (művészek, műszak, menedzsment) vagy közalkalmazottként, vagy a működési formának megfelelően a Munka Törvénykönyve előírási szerint alkalmazzák.

Megállapítható, hogy a foglalkoztatás a törvényi előírásoknak megfelelően történik, sajnálatos azonban, hogy nem minden társulatnál szabályozza hatályos kollektív szerződés a munkahelyi kapcsolatokat.

A bérek és juttatások helyzete

Általánosan elmondható, hogy alacsonyok a fizetések - már igaz ez a kezdő fizetésre is. 10 év után, a pályájának csúcsán lévő táncművész fizetése sem emelkedik elvárható mértékben, nem garantálja a jelenlegi bérrendszer. Így a pályája végén is alacsonyabb lesz a bére, mint bármely civil szférában dolgozónak. (Ezen megállapítások, egyedül a Nemzeti Balett-re nem vonatkoznak, ahol a bérbéállítás lényegesen magasabb.)

Az egyéb, béren kívüli juttatások rendkívül hiányossá, kiszámíthatatlanná váltak, az intézmények költségvetésének 2009 óta rendszeres költségvetési zárolások, a költségvetések folyamatos szűkülése miatt. Elvétve van cafeteria, más jellegű juttatás alig létezik (utazási költségtérítés, albérleti hozzájárulás, segélyek, stb.) – gyenge a szociális ellátás.

A telephelyen, játszóhelyen kívüli előadások (tájolás) esetén, jó néhány esetben az általános napi díj a Bruttó 1.000,- Ft-ot /fő/nap összeget sem éri el.

Külföldi előadások esetében, a napidíj átlagosan Bruttó 30,- EUR/fő/nap.

A táncművész pálya

Az Előadó-művészeti törvény előírásai szerint, a nemzeti együtteseknél alkalmazott táncművészek min. 70 %-ának szakirányú felsőfokú diplomával kell rendelkezniük a nemzeti státuszba kerüléshez, vagy az abban maradáshoz. Ezért vagy megfelelő végzettségű táncművészeket kell felvenni, vagy a már évek óta alkalmazott táncosokat kell a diploma megszerzésére ösztönözni. (Ez a probléma leginkább a néptánc együtteseket érinti, amelyek a Táncművészeti Főiskolán végzetek mellett, tehetséges, a vezető amatőr együttesekben megfelelő szakmai tudással (de, megfelelő diplomával nem) rendelkező táncosokat is alkalmaznak.)

Az ösztönzés azonban rendkívül nehéz, hiszen egy ilyen típusú diploma 300-500.000,- Ft/félév költségbe kerül, amit a táncosok önerőből képtelenek kifizetni, a társulatok pedig csak más feladat rovására tudják őket megfelelő szinten támogatni.

Megszűnt a korengedményes művésznegyed, az előadó-művészeti életjáradékra pedig a nemzeti státuszú együttesek közül csak a Magyar Nemzeti Balett, a Győri Balett és a Pécsi Balett táncművészei jogosultak.

Nincs átképzési rendszer (tágabban értelmezve: életpálya modell) így a pályájuk végéhez érkező táncosoknak a "civil életbe" való átlépés rendkívül megnehezül.

Nincs a táncművészek fizikális, mind mentális állapotát kontroláló "táncos egészségügyi" rendszer. (A példa az élsportolók ilyen típusú ellátottsága lehet, ahol ez évtizedek óta működik.)

Ennek hiányában:

- folyamatosak a sérülések (aminek további oka a nagyfokú leterheltség is)
- a táncosok nem képesek folyamatosan maximális teljesítményt nyújtani
- szakmai pályájuk lerövidülhet

A Sportkórházban egy komplex, a táncosokra kialakított vizsgálat társulati szinten 600 ezer és 1 millió forintot is jelentene. Az együttesek nagy részének a költségvetésében ez az összeg nem áll rendelkezésre.

A rendkívül alacsony fizetések miatt a táncosoknak nincs - vagy, csak alig van lehetőségük a rekreációra, a feltöltődésre, tudásuk, műveltségük gyarapítására, holott előadóművészként erre teljesítményük maximalizálása, művészi motiváltságuk érdekében elengedhetetlenül szükség lenne.

Összességében megállapítható, hogy a nemzeti együttesek (kivételezve ebből a Magyar Nemzeti Balett, ahol a körülmények ugyan nem tökéletesek, de a többi nemzeti együttes lehetőségeihez mérten kitüntetettek) függetlenül a garantált költségvetési támogatástól, semmivel nincsenek jobb helyzetben, mint a kiemelt vagy a pályázati kategóriában lévők – sőt a nemzeti státuszából adódó többlet kötelezettségek és törvényi előírások, sokszor rosszabb helyzetbe hozzák ezeket a társulatokat, intézményeket.

Bemutatók, hazai és külföldi előadások, turnék:

Az intézmények hiányos költségvetése tovább gyűrűzik a bemutatók, felújítások felé is. A bemutatók (felújítások) kb. 50-60 %-át tudják fedezni saját erőből, a többi költséget más forrásból kell előteremteni. A TAO (átlagosan együttesi szinten ez évi 5-15 millió Ft), jelent némi segítséget, azonban elsősorban csak a saját színházteremmel rendelkezők számára. (Általános probléma, hogy a befogadó helyek nem hajlandók, vagy csak részben adják ki a TAO érvényesítéséhez szükséges nézőszám igazolásokat.)

Vannak példák koprodukciókra is (MÜPA, Nemzeti Táncszínház) azonban ezek sem jelentenek végleges megoldást, hiszen a koprodukciós partnerek anyagi lehetőségei is végesek. Magán, vagy vállalati szponzorálás - egy-két társulat gyakorlatát leszámítva - nem jellemzője a területnek.

Ugyanez a helyzet érvényesül a bel- és külföldi turnék esetében is (a saját források itt sem elégségesek) amelyek támogatások, pályázati pénzek nélkül nem tudnak létrejönni.

Pályázatok

Miközben a nemzeti intézmények (pl. az alkalmazott táncos létszámok tekintetében) nincsenek "egyenlő súlycsoportban" a többi együttesel, ennek ellenére együtt kénytelenek pályázni azokkal. A szűkülő pályázati lehetőségek miatt ez a helyzet azt eredményezi, hogy miközben a nemzeti együttesek "elviszik" a pénzt a kisebbek elől, azonban a számukra sem maradnak elégséges források. (Általános gyakorlat, hogy egy 30-40 fős nemzeti társulat a bemutatójára 1,5-2 millió Ft kap, míg egy 8-10 fős kortárs együttes, a hasonló bemutatójára 800 ezer vagy akár 1,2 millió Ft-ot.

Sok esetben hasonló arányok alakulnak ki a forgalmazás (bel és külföld) esetében is.

Infrastruktúra, beruházás

Az intézmények infrastrukturális ellátottsága legfeljebb közelít az átlagoshoz. Van olyan együttes, amelyik még saját próbahellyel sem rendelkezik, bérelni kényszerül azt, és van olyan, amelyik nem rendelkezik saját játszóhellyel.

Kevés a beruházásra fordítható összeg. A színháztechnikai (irodai eszközök, gépjárműpark, stb.) ellátottság hiányos, sok esetben elavult, magas a fenntartási költség az amortizáció mértéke bizonyos esetekben eléri akár a 80%-os szintet is.

PR és marketing

A szűkös források a nemzeti intézmények reklám, marketing, PR és média megjelenéseire is erősen kihat, a többségük nem tud megfelelő szakmai képzettséggel, szakértelemmel, kapcsolatrendszerrel rendelkező szakembereket alkalmazni. A nyilvánosság előtti megjelenésük is alkalomszerű, a forráshiány nem

teszi lehetővé, hogy státuszuknak, művészi értékeiknek megfelelő minőségű és színvonalú kiadványokkal tudjanak megjelenni.

Megoldási javaslatok

1. Ha a nemzeti együttesekről és intézményekről beszélünk, akkor mind különleges, egyedi státuszban lévő társulatokról van szó, akik nem privilégiumként, hanem elért eredményeik, szakmai minőségük alapján kerültek a nemzeti kategóriába. Nagy nehézségek árán tudják feladataikat ellátni, ezért a kiegyensúlyozott működés, és a még magasabb szintű eredmények és minőség érdekében, a nemzeti kategóriának megfelelő költségvetés biztosítása, a jelenlegi források megemlése szükséges.

Ennek eredményeként lehetőség nyílik:

- a művészek és a háttérintézményben dolgozók bérének rendezésére, az egységes (nemzeti) bértábla kialakítására
 - a státuszból adódóan elvárható szociális juttatásokra
 - minőség alapú egységes pótlék rendszerre
 - a napidíjak (hazai, külföldi) értékalapú rendezésére
 - megfelelő infrastruktúra létrehozására és biztonságos működtetésére (balett-terem/próbaterem, megfelelő színvonalú hang- és fénytechnika, irodai munkához szükséges eszközök, berendezések, gépjárművek, stb.)
 - megfelelő színvonalú, végzettségű munkatársak alkalmazására, akiknek a tevékenységük eredményeként a nemzetközi szintű, nagy hatású produkciók nagyobb hatásfokkal jutnak el mind a hazai, mind a külföldi nézőkhöz
 - a státuszhoz illő média megjelenésre és marketing tevékenységre
 - diplomás táncművészek alkalmazására, és azon táncosok továbbképzésére, akik a megfelelő képességgel, és tudással igen, azonban a megfelelő diplomával nem rendelkeznek.
2. A nyugdíjtörvény módosításával ki kell alakítani egy egységes életjáradék rendszert, amely a nemzeti intézmények minden táncművészeire egyforma szabályokat alkalmaz.
 3. Ki kell dolgozni az egységes táncos életpályamodell, amely szabályozza a professzionális táncos pálya minden fontos momentumát, a megfelelő diploma megszerzésétől, (belépés a rendszerbe) egészen a nyugdíjig (kilépés abból).
 4. Meg kell teremteni a táncos egészségügy infrastrukturális és pénzügyi kereteit.
 5. Az új bemutatók, felújítások és forgalmazások anyagi problémáinak megoldási lehetősége:
 6. Az intézmények költségvetésének olyan szintre történő emelése, hogy ezeknek a feladatoknak önerőből meg tudjanak felelni.

2. AKTÍV TÁNCMŰVÉSZ PÁLYAFUTÁS

2.2. KIEMELT EGYÜTTESEK

Témavezető: Bozsik Yvette
Munkatárs: Szalay Tamás

A jelenlegi helyzet bemutatása

Az új Előadó-művészeti törvény módosításakor, a kiemelt kategória létrehozása nagyon fontos jövőt adott, a már évtizedek óta, professzionális szinten működő táncársulatok számára. A rendszer pozitívuma, hogy lehetőség volt a pályázati kategóriából való kikerülésre, így oda bekerülhettek új, dinamikusan fejlődő társulatok is.

A kiemelt kategória előnyei közé tartozik, hogy a kategóriába került társulatok évekre előre tudnak tervezni, a táncosoknak rendszeres fizetést és munkát, megélhetést biztosítanak, a garantált költségvetésnek köszönhetően.

2014-ben kiemelt státuszú táncegyüttesek:

- Bozsik Yvette Társulat
- Experidance,
- Inversedance I Fodor Zoltán Társulata
- PR-Euolution Dance Company

A kiemelt kategóriába kerüléshez szükség van önkormányzatokkal kötendő közszolgáltatási szerződésre, amely legalább 3 éves időtartamra szól. A szerződéssel azonban nagyon sok kötelezően végrehajtandó feladat is hárul az együttesekre.

A tapasztalat az, hogy az önkormányzatok a közszolgáltatási szerződéssel rendelkező együtteseket anyagilag nem tudják támogatni, csak fellépési lehetőségeket biztosítanak a számukra. Azonban, hogy ezeket önerőből meg tudják valósítani – a szerződésben vállalt kötelezettség is előírja – többlet terheket jelentenek a társulatoknak.

Mindezek mellett fontos kiemelni az önkormányzatokkal való pozitív együttműködést is, pl. fellépések a város, település fontos eseményein és lehetőség adódik a táncművészetet vidékre is eljuttatni, kiemelten a gyermekelőadásokat.

A problémák összegzése

1. A kiemelt kategória létrehozása azonban csak részben hozta el a várva várt eredményt. Több törvényi módosítás szükséges a jövőben, mert a kategóriába bekerült együttesek számának bővülésével nem változott a költségvetési keret. Egyre több együttes között osztódik az évekkel ezelőtt meghatározott összeg.
 (Ha évente emelkedik a kiemelt együttesek száma, a költségkeretnek is évente kellene növekednie.)

2. A jelenlegi felosztott költségkeret nem elegendő a megnövekedett feladatok ellátására. Nem ad lehetőséget fejlődésre, fejlesztésre, a kategóriában elvárható személyi és anyagi biztonságra. Nagyon sok a kötelezettség, mind a pályázati rendszerben, mind az adminisztrációban: pl. sokkal részletesebb, tételes elszámolás szükséges.
3. Ha nem emelkedik a kiemelt státuszú költségkeret, a meglévő együttesek mellett nem tudnak új társulatok bekerülni a rendszerbe – így nem biztosítja a törvény célját, a pályázati kategóriából, a kiemelt kategóriába történő előrelépés lehetőségét.
4. Probléma, hogy a kuratórium egyéni döntésétől függ, hogy a kiemelt együttesek a kapott költségvetési támogatást művészeti célra vagy/és működési költségre kapják-e. Aki csak művészeti célra kap, az nagyon nehezen tudja előteremteni a működéshez szükséges (infrastruktúra bérlése, működési dolgok kiadásai, bérek, járulékok, stb.) forrásokat.

Megoldási javaslatok

1. Szükséges a költségvetési keret rendezése, megfelelő szintre történő emelése, hogy a kiemelt kategóriába került együttesek státuszuknak és feladataiknak megfelelő szintű költségvetéssel rendelkezzenek.
2. A törvényi előírások teljesíthetősége miatt elengedhetetlen, hogy a kiemelt társulatok a vidéki befogadó színházakban is kapjanak több előadás lehetőséget, mert a kategória kritériumrendszere kötelező előadásszámot (évi 40 előadás) ír elő, ami e nélkül a pozitív diszkrimináció nélkül nagyon nehezen teljesíthető.
3. Törvénymódosítás szükséges abból a célból, hogy a kiemelt támogatásokról döntő kuratóriumnak legyen lehetősége a támogatásokat minden társulat esetében a művészeti célok mellett, működésre is odaítélni.

2. AKTÍV TÁNCMŰVÉSZ PÁLYAFUTÁS

2.3. SZÍNHÁZAK TÁNCKARAKÉNT, TÁNCTAGOZATAKÉNT MŰKÖDŐ EGYÜTTESEK

Témavezető: Topolánszky Tamás

A jelenlegi helyzet bemutatása

Az elmúlt évtizedek erősen főváros központú gondolkodása, az előadó-művészetekre is rányomta a bélyegét, sajnos jobbra negatív előjellel. A vidék- (és ország-) fejlesztés lényeges területe a kultúra és az oktatás. Ma Magyarország lakosságának jelentős részéhez csak akkor jutnak el a színházi előadások, előadó-művészetek, ha „házhoz viszik” azokat számukra, hiszen a médiában való megjelenésük igen csekély.

Ennél a pontnál szorul rá az előadó-művészeti szféra a leginkább a kulturális programokat szervezők és a velük együttműködő lelkes pedagógusok rendkívül fontos munkájára. A vidéki társulatok pedig kiemelt szerepet játszanak a kultúrára, hagyományaink, saját és egyetemes kultúránk megismerésére, nyitott, európai gondolkodásra nevelés terén.

A közelmúltban öröndetes módon több színházi tánctagozat is létrejött, önálló produkcióik révén jelentősen növelve a táncművészet minőségi vidéki jelenlétét és emelve az – a szerencsés helyzetben lévő – érintett színházak előadásainak színvonalát, ezzel új önálló műfajjal gazdagítva a választékot.

A tánctagozatok eddig is aktívan vettek részt különféle oktatási programokban, amelyek a tánc nyelvének megismertetése mellett színházszeretetre is nevelnek, emellett rávilágítanak arra, hogy a mozgáskultúra az egészséges életmód elengedhetetlen részét képezi.

A színházi tánckarok, tánctagozatok művészei immár jelentős csoportot képviselnek a táncszakmán belül. Színházaiuk keretén belül – kiemelt és nemzeti kategóriában – azonos problémákkal küzdenek az alábbi társulatok:

- Dunaújvárosi Bartók Táncszínház
- GG Tánc Eger
- Kecskemét City Balett
- Madách Színház Tánckara
- Miskolci Balett
- Sopron Balett
- a székesfehérvári Vörösmarty Színház tánctagozata

A színházi tánckaroknak, tánctagozatoknak alapvető érdekük, hogy közös céljaik elérése, problémáik megoldása érdekében minél erősebb egységes képviselettel rendelkezzenek. Az e szegmensben alkalmazott állandó dolgozók létszáma megközelíti a száz főt, akiknek jelentős százaléka szakirányú főiskolai, illetve egyetemi végzettséggel rendelkezik.

Az önálló táncprodukciók és az egyéb színházi feladatok aránya évadonként és társulatonként eltérő, de a saját táncprodukciók aránya egyes tagozatoknál a 60 %-ot is meghaladja. A tánckarok, tánctagozatok közreműködésével létrejött

előadások nézőszáma a 2013/14-es színházi évadban megközelítette a 150 000 főt, ami önmagáért beszél. Ez 619 db előadást jelentett, beleértve a tájelőadásokat, bel- és külföldi vendégjátékokat egyaránt. Ebből 221 db kifejezetten gyerekelőadás, 381 db pedig bérletes előadás volt.

A tánctagozatok vendégjátékainak finanszírozása külső és pályázati forrás bevonásával oldható meg, ám e vendégjátékok remek megjelenési lehetőséget jelentenek a vidéki színházak és fenntartóik számára. Miután a táncművészet nélkülözi a nyelvi korlátokat, igen élénk a tánctagozatok együttműködése a határon túli színházakkal is, az ottani színjátszás nyelvétől függetlenül. Figyelemmel a minőségi művészet alapvetően nonprofit jellegére, a tánctagozatok fenntartási költségei a nézettség arányában tehát busásan megtérülnek.

A problémák összegzése és megoldási javaslatok

1. Az önálló táncprodukciók finanszírozásánál gondot jelent, hogy a tánctagozatok általában nem rendelkeznek saját, éves költségvetési kerettel. Ez megnehezíti az előretervezést, egyben rászorítja a tánctagozatokat (a fenntartó színházakat) az NKA, EMMI és egyéb pályázati forrásokra. Tekintettel a tánckarok, tánctagozatok számottevő jelenlétére az ország színpadain, szükséges a táncművészet számára elérhető NKA és EMMI pályázati keretösszegek jelentős növelése.
2. A korhatár előtti öregségi nyugdíjak megszüntetéséről, a korhatár előtti ellátásról és a szolgálati járandóságról szóló 2011. évi CLXVII. törvény felhatalmazása alapján létrejött jogi szabályozás azonban az európai normákkal összeegyeztethetetlen és teljességgel érthetetlen módon alkalmazott negatív diszkriminációt többek között a színházi tánctagozatok művészeivel szemben, megfosztva őket a nyugdíjkorhatár előtti ellátás lehetőségétől.

A színházi tánckarok, tánctagozatok művészei számára különösen elfogadhatatlan, hogy egy azonos vagy magasabb végzettségű hivatásos táncművészt azonos vagy hosszabb szolgálati idő és – a tánctagozati létből fakadó rendkívül magas éves szolgálatszám okozta – fokozott testi és szellemi igénybevétel mellett kevesebb jogosultság illesse meg, mint az ugyancsak táncművészi munkakörben, csak éppen másik intézménynél foglalkoztatott kollégáját. A félreértések egyszer s mindenkorra történő kiküszöbölése végett szükséges leszögezni: azt, hogy ki melyik hivatásos társulatnak a tagja, az nem feltétlenül jelent minőségi kategóriát.

3. A tánckarok, tánctagozatok művészeit túlnyomórészt közalkalmazotti státuszban foglalkoztatják a színházak. A jelenlegi közalkalmazotti illetménytábla alkalmatlan a táncművészek javadalmazására. A táncművészek esetében a hosszú tanulási folyamatot (5-10 év) ugyanis rövid szakmai pályafutás (15-25 év) követi, amely alatt a táncművészek intenzív fizikai és szellemi igénybevételnek vannak kitéve. A speciális színházi munkarenddel pedig bármilyen továbbtanulás vagy átképzés csak nehezen vagy egyáltalán nem egyeztethető össze, de a

táncosok közalkalmazotti bérezése anyagilag sem tesz ilyet lehetővé. A fentiekre tekintettel olyan jogszabály-módosítás szükséges, amelynek folytán a táncművészt a mindenkori illetménytábla alapján a besorolás szerinti bérének 1,5-es szorzóval növelt összege illesse meg. Színháznak és táncművésznak egyaránt az az előnyös, ha jogszabályi keret biztosítja meghatározva az alapbéren felüli, előadásonként járó juttatás legalacsonyabb összegét. Motivációs tényező, ha ezen előadáspénz összegét az intézményvezető, a rendező/koreográfus és a tánctagozat vezetője az egyéni művészi teljesítménytől függően differenciálja

2. AKTÍV TÁNCMŰVÉSZ PÁLYAFUTÁS

2.4. PÁLYÁZATI KATEGÓRIÁBAN MŰKÖDŐ EGYÜTTESEK

Témavezető: Szögi Csaba
Munkatársak: Eredics Lilla, Hód Adrienn, Pálosi István

A jelenlegi helyzet bemutatása:

A pályázati kategóriában működő társulatok rendszeresen megmértetik magukat azáltal, hogy pályáznak a működésükre (12 hónap) és pályáznak projektjeikre (12-16 hónap).

A társulatok működését biztosító költségvetés két részből tevődik össze: pályázaton nyert források és a művészeti aktivitásokból származó bevételek (pl. előadások, népszerűsítő-, beavató-, nevelő programok, fesztiválok, képzések, workshopok, táborok szervezése stb.).

A Tao kedvezmény igénybevételét csak néhány társulat tudja - és azt is csak részben - kihasználni, mivel előadásaikat befogadó színházakban* tartják, és a kedvezményt a színház érvényesíti (Nemzeti Táncszínház, Művészetek Palotája, Átrium Film- Színház, Bethlen Téri Színház, MU Színház, Szkéné Színház, Trafó Kortárs Művészetek Háza és vidéki helyszínek), mivel a pályázati működésű tánc társulatok 99%-ban nem rendelkeznek saját játszóhellyel.

*(A *befogadó színházaknak alapvetően három kategóriája van: az első az alapszint, ahol a fiatalok pályakezdésének, pályára lépésének lehetőségét teremtik meg, ahol a kísérletezések folyamatosan teret kapnak. A befogadó helyek második szintje, ahol a minőséget képviselő alkotók, kiemelkedve az alapkategóriából, már saját stílussal rendelkezve szélesebb közönséghez képesek szólni. Végezetül a nagy befogadású intézmények, ahol a legkiválóbbak képesek rendszeresen bemutatkozni.)*

A pályázati kategóriában működő együttesek nem csak állandó játszó, de jelentős része próbahellyel és irodával sem rendelkezik. Az alkotói munka produkciós házakban az alkotást segítő helyszíneken ún. táncműtermekben* (Jurányi Produkciós Ház, SÍN Kulturális Központ, Műhely Alapítvány próbatermei, GOLI Tánchely, MOHA) zajlik. A társulatok munkáját nagymértékben segítő inkubátor és produkciós házak, műhelyek - amelyek amellet, hogy próbahelyként funkcionálnak termékeny alkotói közeget is biztosítanak és a nemzetközi beágyazódást is segítik. Ezért a kortárs tánc együttesek számára ezek léte és infrastruktúrája kulcskérdés.

(Táncműteremnek nevezzük a táncművek létrehozására, illetve táncművészet fejlesztését szolgáló kísérletek folytatására alkalmas helyszíneket. A táncműtermek próbaterem mellett más infrastrukturális szolgáltatásokat is nyújtanak (pl. fény, hang, videó, díszlet, kellék, menedzsment, pályázati tanácsadás stb.)*

Egyes helyszíneken nem a legmegfelelőbb feltételekkel, meglehetősen elhasznált felszereléssel találkozhatunk (pl. elavult világítás és hangtechnika, táncpadló-, táncszőnyeg rossz minősége, korszerűtlen fűtés, hűtés hiánya stb.), a technikai körülmények nem minden esetben megfelelőek, mivel évek óta nincs

fejlesztés, beruházás.

Az együttesek törekednek arra, hogy állandó társulattal működjenek, ám a pályázati keretek és elbírálási szempontjai, változásai, időtartama, a finanszírozás ütemezése, kiszámíthatatlansága sok nehézséget okoz a kezdetektől fogva a mai napig, ami a táncművészek jövőképét is meghatározza. A társulatokkal dolgozó táncművészek folyamatos egzisztenciális problémákkal küzdenek, tervezhetetlen az életük, a folyamatos bizonytalanság nem nyújt számukra hosszú távú perspektívát, ennek köszönhetően nagy a fluktuáció, akár a pálya elhagyás is. Ez nagyban megnehezíti a társulati működést, a repertoár megtartását, de még az új produkciók létrehozását is.

Mivel a területünkön működő táncművészek az adott keretek miatt alul fizetve, és legtöbbször csak időszakosan vannak foglalkoztatva, folyamatos egészség- és nyugdíjbiztosítás sokuknál nem megoldott.

Az egy évre szóló működési pályázati rendszer sajátossága, hogy a pályázóktól előfinanszírozást vár el. Gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a 12 hónapos (március-február) időszak működési költségeire fordítandó pályázati forrás eredményei májusra derülnek ki, első részlete júliusban került kifizetésre, a második részlete pedig szeptemberben. Ez a társulatok működésében komoly nehézséget okoz, mivel a pályázatok kiírása, benyújtása, elbírálása és a tényleges kifizetés közt eltelt idő lehetetlenné teszi a tényleges hosszú távú tervezést.

A több évadot átölelő működés, és a 12 hónapos működési támogatás rendszere (amely ténylegesen csak 9 hónapot biztosít) hátrányossá teszi egy együttes nemzetközi versenyképességét. A hazai piacon is legalább egy évre előre (külföldön ez lehet akár 3 év) szerződni kell (alkotókkal, táncműtermekkel, befogadó színházakkal, forgalmazókkal), de a jelenlegi – éves költségvetési ciklusokba kényszerített – finanszírozási rendszer képtelen megoldani ezt az ellentmondást.

A pályázatok elbírálása kapcsán évről évre felvetődik az értékelési szempontrendszer átláthatóságának kérdése, valamint az, hogy a kuratórium tagjainak milyen mértékű rálátása van a területen működő szereplők tevékenységére akkor, amikor megszabják a pályázatok támogatási arányait.

A pályázati rendszernek a kurátorok döntéseinek keresztül két látszólag ellentétes szempontot - stabilitás és mobilitás - kell biztosítania.

a, Az adott kategóriában működő együttes stabil feltételei legyenek biztosítva

b, A rendszer legyen mobil: az éppen legrátermettebb művészek illetve művészközösségek jussanak az alkotás feltételeihez, a még vagy már gyengébb vagy más típusú teljesítményt nyújtók helyére a rátermettebbek kerülhessenek. Jelenleg nincs lehetősége egy kurátornak, hogy egész évben időt szánjon arra, hogy a folyamatokra is rálásson és követni tudja a változásokat, majd azokat egységében tudja értékelni.

A problémák összefoglalása:

1. Nem megoldott a biztos működés, tervezhetetlen a társulatok működése hosszabb távon.

2. Nincs perspektíva a táncművész pályafutásban (a pálya utáni átképzés, továbbképzés, nyugdíj, stb.).
3. Nem épülnek egymásra a pályázati rendszerek, a keretek nem bővülnek, sokszor életszerűtlenek a kritériumok, a döntések.
4. Nem áll biztos lábakon az infrastrukturális háttér (táncműtermek, befogadó színházak).
5. Nem megoldott a kurátorok folyamatos jelenlétének biztosítása, ezáltal a folyamatok követése, értékelése.

Megoldási javaslatok:

1. Az adott 12 hónapos működési pályázat előző évi kiírása, így a támogatás is hamarabb kerül folyósításra.
2. Egy 3-5 éves működési támogatási rendszer létrehozása, egy meghatározott mennyiségű és keretű együttes stáusz pályázhatóságának megteremtése.
3. Táncművészek továbbképzésére, átképzésére alap létrehozása.
4. Legyen a táncművészeknek (műfajtól és együttes stáuszától független) „szakmai nyugdíja” (életjáradék) és a „nyugdíj” mellett vállalhassanak művész stáuszú munkát (pl. művésztanár).
5. A pályázati forrás(ok) megteremtése az infrastrukturális háttér technikai fejlesztéseinek számára.
6. A költségvetési forrásokra épülő pályázatok harmonizálása, ésszerűsítése, egységes elszámolási rend kidolgozása (EMMI, NKA, NEA, MMA).
7. A táncművészet területén felmerülő problémák egységes kezelése céljából, központi költségvetéssel rendelkező, Táncművészeti Nemzeti Kerekasztal működtetése a szakterületenkénti szakemberek bevonásával.

2. AKTÍV TÁNCMŰVÉSZ PÁLYAFUTÁS

2.5. ALKALMAZÁSI FELTÉTELEK, BÉREK, MINŐSÍTÉSI RENDSZEREK

Témavezető: Kozma Attila, Kiss Csaba

A jelenlegi helyzet bemutatása

A 122/2011 (VII.15.) rendelet szakképesítéshez (felsőfokú szakirányú végzettség és vagy OKJ szerinti szakképesítés) köti a magántáncosként, táncos szólistaként, ill. táncari tagként történő alkalmazást előadó-művészeti szervezeteknél. A szakközépiskolai végzettséggel rendelkező táncművészek számára, a főiskolai végzettség megszerzésének finanszírozása sok esetben az egyén anyagi hátterének függvénye.

A Közalkalmazottak jogállásáról szóló törvény előírja a hatálya alá tartozó munkavállalók minősítési és illetményrendszerét, ezen felül az előadó-művészeti törvény rendelkezik a speciális részletszabályokról, de nem számol a táncosi életpálya speciális kihívásaival.

A Kjt. hatálya alá nem tartozó szervezetek esetében a munkavállalók minősítése, előmenetele, a munkabér mértékének felülvizsgálata egyedül a munkáltató szándékán és megítélésén alapul.

Az ilyen típusú szervezeteknél kizárólag a Munka Törvénykönyve szerinti bérminimum azt irányadó.

Baleset, sérülés esetén a táncosokat illetően is az általános szabályzás az irányadó a csökkent munkaképesség, ill. munkaképtelenség megállapításánál.

A „művészn nyugdíj” megszüntetésével hatályba lépett Balettművészeti-életjáradékra vonatkozó rendelet rendkívül diszkriminatív, hátrányosan különbözteti meg a színházak tánctagozatainál dolgozó, ott nem kevésbé jelentős művészi életművet létrehozó táncosokat, ill. a független – méltán neves és elismert - táncművészeti szervezetek munkavállalóit. Ezen felül nem veszi figyelembe a négy felsorolt (Győri Balett, Magyar Nemzeti Balett, Pécsi Balett, Szegedi Kortárs Balett) szervezeten kívüli, de állami kitüntetéssel bíró táncművészek életművét és szolgálati idejét sem.

A problémák összegzése

1. Nincsen semmiféle alap, ill. ösztöndíjrendszer, mely elősegítené a tehetséges, de a szükséges anyagi feltételekkel nem rendelkező táncosok számára a szükséges képesítés megszerzését. Az államilag finanszírozott helyek száma korlátozott.
2. A táncos életpálya rövid időtartama (15-20 év) és az ez idő alatti fokozott fizikai - és pszichikai – igénybevétel indokolja, hogy az előadó-művészeti törvény a Kjt. rendelkezéseitől eltérő módon szabályozza a minősítés

tekintetében az előmenetel/átsorolás rendjét és a várakozási időket. (3 év helyett 2 évenként lépjen egy kategóriát előre a táncművész.) Az előadó-művészeti törvény nem szabályozza az alpbéren felüli előadásenkénti juttatás minimum összegét sem, így értelemszerűen ezeket nem is differenciálja (pl. a szerep jelentősége szempontjából.)

3. A fenti állapot egyoldalú, a munkavállalók számára előnytelen feltételeket teremt.
4. A Kormánynak felhatalmazása van, hogy rendeletileg állapítson meg munkavállalók egyes csoportjai vonatkozásában az általánostól eltérő összegű kötelező legkisebb munkabért, ilyen szabályzás a táncos szakma tekintetében nincs
5. A táncos szakmában a végleges következményekkel járó baleset okozhatja az ilyen munkakörben történő továbbfoglalkoztatás ellehetetlenülését, és ez megoldatlan helyzetet teremthet olyan esetben, ahol az általános szabályzás szerint – hétköznapi értelemben – az adott személy teljesen munkaképesnek minősül, táncosként azonban pályáját nem folytathatja tovább.
6. A hatályos szabályzás rendkívül hátrányosan érinti a szakma képviselőinek nagy részét, és minőségbeli megkülönböztetést sugalmaz a szóban forgó négy szervezet táncosaival szemben az összes többi vonatkozásában. Ez mind az európai normákkal, mind az alkotmányos jogegyenlőség elvével szembehelyezkedik.

Megoldási javaslatok:

1. Szükséges egy olyan alap vagy ösztöndíj alap létrehozása, mely lehetővé teszi, hogy szabályozott keretek között megpályázható legyen a kezdő táncosok képzésének, továbbképzésének finanszírozása, vagy részfinanszírozása, természetesen a részletszabályok és jelentkezési/foglalkoztatási feltételek (mind jogok, mind kötelezettségek) kidolgozásával.
2. A minősítések rendszere egy szakmai szemszögből kiinduló részletes kidolgozást igényel, a művészeti és jogi szempontok maximális figyelembevételével. Az alpbéren felüli juttatások rendszerét törvényileg vagy rendeletileg szabályozni kell, a differenciálhatóság megengedése mellett.
3. Indokolt a garantált bérminimum másfélszeresében meghatározni a kezdő táncosok bérminimumát, ez képezné az illetményrendszer alapját, és kiindulópontja a további minősítési rendszernek.
4. Szükséges egy olyan biztosítás (csoportosan vagy egyénileg kötött), melyet a munkáltató és a táncművész közösen finanszíroz, ami a táncos sérüléséből eredő végleges munkaképtelensége esetén segítséget nyújt a megélhetés biztosításához és/vagy az átképzés anyagi feltételeinek megteremtéséhez.

5. A jogegyenlőség megteremtése, a negatív diszkrimináció megszüntetése elengedhetetlen, ill. fel kell oldani azt az ellentmondást, amivel az állam egyik oldalról pl. kitüntetéssel jutalmazza, másik oldalról jogosultság nélkül hagyja a táncos szakma azon képviselőit, akik nem tartoznak a négy életjáradékra jogosult intézményhez. (Győri Balett, Magyar Nemzeti Balett, Pécsi Balett, Szegedi Kortárs Balett)

2. AKTÍV TÁNCMŰVÉSZ PÁLYAFUTÁS

2.6. PÁLYÁZATI LEHETŐSÉGEK, RENDSZEREK

Témavezető: Vincze Balázs
Munkatárs: Uhrik Dóra

A jelenlegi helyzet bemutatása

Pályázati lehetőségek művészeti együtteseknek és iskolák, képző intézményekre vonatkozóan:

- NKA – új produkciók létrehozása, felújítás, forgalmazás, fesztiválok, kiadványok, stb.
- EMMI – működés, új produkciók létrehozása, felújítás, forgalmazás, fesztiválok, (határon túli együttesek számára is)
- MMA – működés, projektek, produkciók, fesztiválok, stb.
- Tehetségpont - az akkreditált tehetségpont státuszát elnyerő intézmény, egyesület, együttes pályázhat.
- Nemzeti Együttműködési Alap NEA - civil szervezetek működése és szakmai pályázatok
- Nemzeti Tehetségprogram MOL – kiemelkedő tehetség, személyes pályázat, eszköz, felkészítés
- Visegrádi Négyek – fesztivál projektek
- Önkormányzati/városi pályázatok az adott város rendszere alapján
- Kreatív Európa Program – nevelés, közösségfejlesztés
- Ösztöndíj-támogatás – felsőfokú oktatásban működő és egyéni lehetőségek
- Fülöp Viktor-ösztöndíj

Szakmai kuratóriumok

A szakmai közvélemény nem egységesen ítéli meg a táncművészet pályázatait megítélő kuratóriumi tagok válogatásának módszerét.

A kuratóriumi tagságra alkalmas szakemberek kevés száma miatt, nem kifogásolható az aktív művészember tagsági lehetősége. Nem zárható ki az aktív táncművész, alkotó, együttesvezető a feltételezett kuratóriumi tagságból. A gyakorlat azt mutatja, hogy minden kuratóriumban van érintett személy (aktív alkotóként), de ebből soha nem adódik sem szakmai, sem emberi probléma, hiszen az érintett kurátor, a személyét érintő pályázat véleményezésekor és pontozásakor nem lehet jelen, érintettségét előzetesen jelezni köteles.

Az NKA és az EMMI pályázatok átjárhatósága / kizárólagossága

Két különböző kuratórium ítéli meg a beérkezett pályázatokat esetenként azonos témában és tartalommal, úgy, hogy nem tudnak egymásról, nem tudnak arról, hogy egy pályázó ugyanabban a témában mindkét helyre pályázik. Jelenleg az EMMI „kiemelt pályázatok” kiemelt jelzője nem egyértelmű.

Igényelt költségjogcímek elszámolása

Problémát jelent, hogy a legfőbb pályázati forrásoknál nem egységes az elszámolás rendszere:

- Az EMMI-nél az igényelhető költségjogcímek: művészek tiszteletdíja és annak járulékai vagy számlás kifizetése, annak mértéke az igényelt/elnyert támogatás maximum 50 %-a lehet.
- Az EMMI-nél és az MMA-nál, az elszámolásnál a költségjogcímeken belüli összegek eltérése max 10 % lehet.
- Az NKA-nál a támogatott költségjogcímeken belüli eltérés korlátlanul engedélyezett az elszámoláskor, csak a végösszegnek kell egyeznie.

Az NKA Színház- és Táncművészeti Kollégiuma

A színház- és táncművészetnek jelenleg, közös kollégiuma van összesen 10 fővel, közös költségkerettel. Nehézséget okoz, hogy a színház- és táncművészet mellé a kollégiumhoz csatolták a bábművészetet és a cirkuszművészetet is. A két új művészeti ág részére azonban, pluszforrást nem biztosítottak. A táncművészet így még kevesebb összegből tud gazdálkodni.

Beadható pályázatok száma

Nincs minden pályázati kiírásnál egyértelműen meghatározva, hogy egy pályázó hány pályázatot adhat be, s ugyanazokat a pályázatok, hány helyre adhatja be egyszerre.

A problémák összegzése

1. Pályázati lehetőségek

A pályázati lehetősége száma elégségesnek tűnik, a problémát a forráshiány okozza.

2. Szakmai kuratóriumok

Aktívan tánccal nem foglalkozó (nem táncos, nem koreográfus, nem együttesvezető) szakember kuratóriumi jelenléte nem szerencsés, mert nagy valószínűséggel már nem tájékozott a táncművészet aktuális kérdéseiről, nem ismeri az együttesek helyzetét, gazdasági működését és problémáit, és azt a struktúrát, melyben ma működnek az együttesek.

Elméleti szakemberek kuratóriumi jelenléte nem szerencsés, mert nem élnek benne az aktív problémákban, nem ismerik az együttesek helyzetét belülről.

3. Az NKA és az EMMI pályázatok átjárhatósága / kizárólagossága

Mivel egy pályázó ugyanabban a témában mindkét helyre pályázhat, ezáltal más pályázók előtt vesz el lehetőséget. Az NKA és EMMI kuratóriumi pedig nem tudnak erről.

Óriási mennyiségű pályázat érkezik be az EMMI kiemelt pályázati felhívására olyan pályázóktól is, akik nem felelnek meg a pályázati kiírásnak, feltételeknek.

4. Igényelt költségjogcímek elszámolása

Valójában lehetetlen teljesen pontosan előre megjósolni a költségjogcímek összegét, hiszen bármi történhet egy alkotói folyamatban. Ha pedig az elszámolás a támogatott összegen belüli mozgást nem engedi meg, akkor veszélybe kerülhet a produkció, ill. megoldhatatlan anyagi helyzetbe kerülhet a pályázó. Abban az esetben, ha a pályázónak ténylegesen csak tiszteletdíjra van szüksége, akkor egy ilyen helyzetet nem tud megoldani és a produkciója veszélybe kerül.

5. Az NKA Színház- és Táncművészeti Kollégiuma

A sok éves tapasztalat azt mutatja, hogy a különböző művészeti ágak saját kuratóriumot igényelnének. A benyújtott pályázat felelős átlátása lehetetlen a duplikált (ill. valójában 4 művészeti ágat érintő) kuratóriumban, mint pl. az NKA Színház- és Táncművészeti Kollégiumában. A közös költségkeret állandó jogos feszültségkeltő és megoldandó probléma a művészeti ágak képviselői között, minden az aktuális bizottság belátására van bízva, hogy „sikerül” megegyezniük a keret elosztásáról. Ez hosszú távon kiszámíthatatlanságot és egyenetlenséget eredményez.

6. Beadható pályázatok száma

Figyelman kívül hagyva a keretösszegeket és a realitást, többen önmérséklet nélkül pályáznak egy kiírás minden pontjára, sőt, az ún. „megélhetési pályázók” más cég/név alatt ugyanarra a célra. Ezáltal óriási mennyiségű pályázat érkezik be, a kurátorokat lehetetlen helyzetbe hozva, hiszen a keret adott. A kurátorok felelőssége a megélhetési pályázók kiszűrése.

Megoldási javaslatok

1. A kuratóriumok felállításának kritériumai közé kerüljön be, hogy aktívan táncsal nem foglalkozó (nem táncos, nem koreográfus, nem együttesvezető) szakember és elméleti szakember ne lehessen táncművészettel foglalkozó bizottság tagja sem az NKA-nál, sem az EMMI-nél.
2. Az NKA és az EMMI kurátorainak tudomására kell hozni a másik kollégium által azonos témában megítélt pályázati összegeket, vagy ki kell zárni, hogy az együttesek, két helyre is pályázhassanak ugyanabban a témában.
3. Az EMMI által kiírt pályázatok „kiemelt” jelzőjével élni kell, pontosítani kell a fogalmat. A kiemelt jelzőnek minőséget kell tükröznie, kiemelt jelentőségű művészeti teljesítménnyel és művészi múlttal rendelkező professzionális együtteseknek, hiteles alkotóknak kell kizárólag lehetőséget adni az EMMI pályázatoknál. Így a kiemelt jelző jelentést kap.

4. Legyen lehetőség az EMMI által kiírt pályázatokban 100 %-os tiszteletdíj igénylésére is, valamint lehessen átjárás/mozgás a támogatott költségjogcímeken belül elszámoláskor.
5. Saját kollégiumra és előre meghatározott önálló költségkeretre van szüksége a táncművészetnek. Minimum 5-7 fő kurátor lenne ideális önálló táncművészeti kuratórium esetén.
6. A pályázók önmérsékletre motiválása érdekében fontos az egy pályázó által beadható pályázatok számának meghatározása (ha van pl. 5 a táncművészetre vonatkozó altéma, abból határozza meg a kuratórium már a pályázat kiírásakor, hogy egy pályázó maximum hány altémára nyújthat be pályázatot. Mindezek mellett szükséges a különböző pályázati kiírások összehangolása.

2. AKTÍV TÁNCMŰVÉSZ PÁLYAFUTÁS

2.7. SZAKMAI ELISMERÉSEK, DÍJAK / A TÁNCMŰVÉSZET TÁRSADALMI MEGBECSÜLÉSE

Témavezető: Juhász Zsolt

A jelenlegi helyzet bemutatása

A Magyarországi táncművészet területén tevékenykedő művészeknek adományozható elismerések három csoportba tagolhatóak.

1. Állami díjak

Azok a művészeti díjak tartoznak ebbe a csoportban, melyeket Magyarország kormánya, vagy a kultúráért felelős minisztériuma adományoz azoknak a művészeknek, akik kiemelkedő művészeti értéket hoztak létre a kultúra területén. A díjazottak személyére bizottságok tesznek javaslatot egyéni teljesítmények alapján. A díjakkal jelentős pénzjutalom jár.

- Kossuth díj
1990-óta 18-an kaptak a táncművészet területéről. 10 fő balettművész, 6 fő a néptánc, 2 fő a kortárs táncművész területéről
- Nemzet Művésze díj
2014-ben adták ki először, 3 fő táncművész kapta meg az elismerést
- Magyarország Kiváló Művésze díj
1996-óta 9-en kaptak a táncművészet területéről: 7 fő balettművész, 2 fő néptáncművész
- Magyarország Érdemes Művésze díj
1996-óta 18-an kaptak a táncművészet területéről, 11 fő balettművész, 4 fő néptáncművész, 3 fő kortárs táncművész
- Harangozó Gyula díj
A táncművészet bármely ágában folytatott alkotói, előadói, tudományos és pedagógiai tevékenység elismerésére adományozható. 1992-óta 123 táncművész részesült ebben a díjban.
- Hevesi Sándor díj
1998-ban alapították a Nemzetközi Színházi Intézet Magyar Központjának kezdeményezésére. A táncművészet területéről eddig 7-en kapták meg az elismerést.
- Operaház Mesterművésze díj
Kimagasló Operaházi művészeti tevékenység és a magyar operakultúra szolgálatának elismerésére díj adományozandó. 7 fő balettművész rendelkezik jelenleg ezzel az elismeréssel.

- **Bánffy Miklós díj**
A kultúra és a közművelődés érdekében hosszabb időn át, kiemelkedő munkát végző minisztériumi, intézményi és egyéb (gazdasági, üzemeltetői stb.) dolgozók részére adományozható kitüntetés. 2000. óta 13-an kapták a táncművészet területéről.

2. Szakmai díjak

A Magyar Táncművészek Szövetsége által alapított szakmai díjak:

- Az évad legjobb végzős növendéke díj
- Az évad legjobb pályakezdő táncművésze díj
- Az évad legjobb férfi táncművésze díj
- Az évad legjobb női táncművésze díj
- Az évad legjobb alkotója díj
- A Táncoktatásért díj
- A Tánctudományért díj
- A Táncművészetért díj
- Életműdíj
- Posztumusz Életműdíj

A díjakat a Magyar Táncművészek Szövetségének elnöksége ítéli oda, a tagság jelöléseinek alapján. Az évad legjobb végzős növendéke díj, Az évad legjobb pályakezdő táncművésze díj, és a Posztumusz Életműdíj kivételével mindegyikkel pénzjutalom jár az Emberi Erőforrás Minisztériumának támogatásával. A díjak a Nemzeti Táncszínházzal közös szervezésű tánc világnapi gálán kerülnek átadásra, minden évben április 29-én.

3. További szakmai és civil díjak

A felsorolt díjak nem mindegyike jár anyagi elismeréssel, valamint nem minden évben díjaznak táncművészt.

- Eck Imre díj
- Gundel díj
- Imre Zoltán díj
- Junior Prima díj
- Lábán Rudolf-díj
- Magyar örökség díj
- Prima Primiissima díj
- Seregi László díj

A problémák összegzése

1. Az utóbbi években a legnagyobb problémát a Harangozó Gyula díj drasztikus, hét db-ról kettőre történt lecsökkentése okozta a szakmának.
2. Alacsony a Kossuth-díjas, Kiváló Művész és Érdemes Művész díjas táncművészek száma. (Volt, hogy évekig nem jutalmazták a

táncművészeket. Pl. 2009-1014 nem kapott a területről senki sem Érdemes Művész díjat)

3. Aránytalanság mutatkozik a táncműfajok díjazása között.
4. A táncpedagógusok, a tánctudomány díjazása megoldatlan, leginkább a lecsökkentett Harangozó Gyula díj tekintetében.
5. Nincsenek díjak a táncművészet területén tevékenykedő technikai személyzet (világosítók, hangosítók) díszlet-, jelmeztervezők, stb. munkájának elismerésére.
6. A díjak média visszhangja elenyésző

Megoldási javaslatok

1. Elengedhetetlen a Harangozó Gyula díj 4 db-ra történő emelése, a jelenlegi 2 db-ról. Hivatkozva a magyar táncművészet területén működő, egymástól karakteresen elkülöníthető különböző műfajokra: klasszikus balett, néptánc, kortárástánc, valamint táncpedagógia vagy tánctudomány
2. Szükségszerű egy új díj létrehozása a táncművészet területén tevékenykedő technikai személyzet (világosítók, hangosítók) díszlet-, jelmeztervezők, stb. munkájának elismerésére.

2. AKTÍV TÁNCMŰVÉSZ PÁLYAFUTÁS

2.8. ELŐADÓI ÉS KOREOGRÁFUSI JOGDÍJAK KÉRDÉSE

Témavezető: Dr. Fodor Antal

A jelenlegi helyzet és a problémák bemutatása

- A Genfi Szerzői Jogi Egyezmény értelmében a koreográfiai alkotás, mint önálló, szuverén szellemi termék, szerzői jogdíjköteles.
- Ezt a törvényt Magyarországon a koreográfusok megbízói gyakran nem veszik figyelembe.
- Rendezetlenek a viszonyok ebben a kérdésben. Vannak megbízók, akik egy összeget fizetnek, s vannak, akik a bevétel bizonyos százalékát adják, s vannak megbízók, akik úgy gondolják, hogy a szerzői jogdíj az együttesvezető – koreográfus havi fizetésével van kiegyenlítve.
- Az sincs meghatározva, hogy milyen jellegű koreográfiával, milyen jogdíjra tarthatnak számot. Pl.: egy táncbetét, egy alkalmazott koreográfia, vagy egy önálló táncmű.
- Az adathordozókon való megjelenés a táncművészek, koreográfusok esetében korábban fel sem merült, így a különböző jogdíjak kérdése sem. A koreográfiai alkotások rögzítése szempontjából sem a koreográfusok, sem az előadók nem részesültek abból a jogdíjból, ami a különböző előadások rögzítésére alkalmas eszközök árába be van építve, és amit ma Magyarországon a zeneszerzőktől az énekeseken át, a grafikusokig mindenki kap – a táncosokat és koreográfusokat kivéve. A jelenlegi helyzet a táncművészet számára diszkriminatív.
- Mindezekkel összefüggésben már többször tettünk lépéseket – hogy a táncművészek és koreográfusok is belekerüljenek ebbe a körbe – de ez a kísérlet a mai napig sikertelen volt.
- Ma már olyan fejlettek azok az eszközök, melyekkel rögzíteni lehet az előadásokat – mobiltelefonoktól kezdve a mini kamerákig -, hogy észrevétlen a rögzítés, és amely a következő másodpercben már az interneten lehet. Így senki nem fizet jogdíjat, mely teljesen törvénytelen. Így a szellemi tulajdon védelme sincs biztosítva.

Megoldási javaslatok

1. Kategorizálni kell a koreográfiákat: időtartam, műfaj (alkalmazott koreográfia-, táncbetét, vagy önálló alkotás) szerint.
2. Egységesíteni kell a művek jellegéből, időtartamából fakadó koreográfus szerzői jogdíjigényeket, ami kötelezi a megbízókat a szerzői jogdíj kifizetésére
3. Törvénymódosítás szükséges az adathordozókból befolyó összegek elosztásáról, a táncművészet (táncművészek, koreográfusok) előadói és szerzői jogainak érvényesítése érdekében.

2. AKTÍV TÁNCMŰVÉSZ PÁLYAFUTÁS

2.9. TÁNCOS EGÉSZSÉGÜGYI RENDSZER

Témavezető: Dr. Mády Ferenc

A jelenlegi helyzet bemutatása

1. Az oktatás helyzete

- Az alapfokú művészeti iskolák tánctagozatain elkülönítve nem végeznek tánccal kapcsolatos biológiai oktatást.
- A középfokú oktatás esetében van lehetőség egy, a tánccal kapcsolatos speciális alapozó anatómiai oktatásra.
- A felsőfokú oktatás, - a táncpedagógus próbavezető és balettmester képzés első évében „mozgásbiológia” néven folyik rendszerezett oktatás. A Magyar Táncművészeti Főiskolán és kihelyezett tagozatain az első két félévben 28, vagy 56 óra teljes oktatási idővel, kollokviumi záróvizsgával rendszerezett oktatás folyik.

2. A betegség megelőzés és testi alkalmasság vizsgálatának helyzete:

- Az alap- és középfokú oktatáshoz a területi ortopédiai szakrendelés véleménye szükséges, mely bizonyítja, hogy a vizsgált személy mozgásszeri szempontból egészséges
- A felsőfokú művészképzés esetén speciális mozgásszervi vizsgálat történik a Magyar Táncművészeti Főiskolán. A vizsgált személy általános állapotáról háziorvosi vagy házi gyermekorvosi vélemény szükséges. Ez megfelel az évenkénti rendszeres iskolaorvosi szűrővizsgálatnak.

3. A tánccal kapcsolatos betegségek, sérülések ellátásának helyzete:

A sporttal összefüggésben az orvosi gyakorlat kialakította a sportorvosi hálózatot, mely hazánkban is jól működik. A tánccal kapcsolatos egészségügyi orvosi problémákat világszerte a sportorvosok táncra specializált tagjai végzik. A tánc-medicina a sportorvoslástól abban tér el, hogy a sportorvoslás célja a sportolóból a saját szintjén a versenyek idején a legnagyobb teljesítmény elérése, míg a táncosokat segítő orvosi tevékenység egy hivatalosan is 15-20 évre szóló hivatásos művészi tevékenység segítése. Ez a tény a sportorvoslástól eltérő szemléletet igényel a kiválasztás, a megelőzés és a gyógyítás területén egyaránt.

Jelenleg, szervezett tánc medicinális ellátás Magyarországon nincs. Nagyobb együttesek mellett egy-egy orvos működik, aki részben tisztában van a tánc adta testi követelményekkel, de inkább csak a sérülések ellátását végzi. Szervezetten csak a Magyar Állami Operaházban van ortopédiai-traumatológiai konziliáriusi jelenlét az előadásokon.

Budapesten, a Semmelweis Egyetem Ortopédiai klinikája és részben az Országos Sportegészségügyi Központ munkatársai végeznek tánc medicinális tevékenységet

A problémák összegzése

Az egészségügyre tartozó problémakör részben az oktatás kereteit érinti, részint a valóságos orvosi ellátást.

Az orvosi ellátás kettős feladatot képvisel. A táncra való alkalmasság megállapításának feladatát és a gyógyítási feladatokat. Mindkét működési területet fel kell építeni a táncművészet területén.

Megoldási javaslatok

1. Oktatás

- Az országban számos helyen folyik alap- és középfokú művészeti iskolákban táncoktatás. Ennek keretében, - akár az ott folyó biológiai tananyaghoz kötötten, akár attól elkülönítetten a tánccal összefüggő egészségügyi biológiai ismeretek oktatása.
- A felsőfokú oktatás keretében egy szemeszter terjedelemben, kollokviumi vizsgakötelezettséggel az egészségtan oktatása. Különös hangsúllyal a táncra való alkalmasság kérdésére vonatkozóan kell a tananyagot összeállítani.
- Az oktatási intézményekben az iskolaorvosi ellátás mellett, vagy akár annak keretében az ott dolgozó orvosok ortopédiai ismereteinek kiterjesztése a tánccal való összefüggések hangsúlyozásával.

2. Valóságos orvosi ellátás

- A nagyobb táncegyüttesek esetében meg kell oldani, hogy állandó orvosi segítséget kaphassanak. Fontos, hogy a táncosokkal foglalkozó orvos, gyógytornász, masszőr ismerje az adott táncegyüttes karakterét (klasszikus, modern, kortárs, néptánc, társastánc, divattánc stb.), mert ez szoros összefüggésben van itt megjelenő betegségek, sérülések jellegével.
- Kisebb együttesek és önálló táncművészek számára is ki kell alakítani az ellátás rendszerét, egy központi egészségügyi intézmény megbízásával.

2. AKTÍV TÁNCMŰVÉSZ PÁLYAFUTÁS

2.10. ÁTKÉPZÉS - AZ AKTÍV TÁNCMŰVÉSZ PÁLYAFUTÁS UTÁNI IDŐSZAKRA TÖRTÉNŐ FELKÉSZÜLÉS

Témavezető: Lőcsei Jenő

A jelenlegi helyzet bemutatása

1. A táncos életpálya rövidsége

A kisgyermekkorban kezdődő, nagyon intenzív, egész napos elfoglaltságot jelentő és korán, 19-20 éves korban végződő képzés maximálisan kitölti a tanulási időszakot.

A tánc, az élsporthoz hasonló állóképességet igényel, nehéz fizikai munka. Ugyanakkor, mint előadó művészet, elmélyült szellemi tevékenység is. A „színházi” munkarend alapján, szintén egész napos elfoglaltság. Mindennapos tréning, próbák délelőtt, délután, este, előadások hétköznapi, hétvégén, ünnepnapokon is. Az aktív pálya tehát „egész” embert kíván, fizikailag és lelkileg is rendkívül igénybe veszi a táncművészt, a terhelhetőség fokozatosan csökken, ezért 35-40 éves koron túl már csak kivételes esetekben végezhető megfelelő színvonalon.

2. A táncművészet általános alulfinanszírozottsága

Okai között elsősorban a kultúra finanszírozásában bekövetkezett általános változásokat, valamint a táncművészet társadalmi presztízsének csökkenését kell említeni.

Csökkent az együttesek támogatása, csökkennek a pályázható összegek, (az NKA-nál ez a korábbi 360 millió helyett már csak 112,5 millió), csökkent a táncművészeknek adott művészeti díjak, kitüntetések száma, alacsonyak a fizetések, (ez alól a Magyar Nemzeti Balett az egyetlen kivétel, ahol a táncos átlagfizetés többszöröse is megkereshető). Megszűnt a szakmai nyugdíj, amely évtizedeken keresztül legalább a létalapot biztosította az aktív pályát befejező táncművészek számára. A helyette bevezetett Balett-művészeti életjáradék csak négy kiemelt együttes (Győri Balett, Magyar Nemzeti Balett, Pécsi Balett, Szegedi Kortárs Balett) tagjainak jár, a többi magyar táncművésznek nem.

Amíg volt nyugdíj, az is messze a legalacsonyabb volt a kerkedvezményes juttatások között. A Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság 2010-es adatai szerint, átlagosan:

előrehozott öregségi ellátás:	104 ezer
korkedvezményes ellátás:	117 ezer
bányásznyugdíj:	141 ezer
korengedményes:	143 ezer
szolgálati:	172 ezer
polgármesteri:	227 ezer
művésznyugdíjak:	90 ezer, ezen belül a táncművészeké a legalacsonyabb.

Korlátozták a nyugdíj melletti munkavégzés lehetőségét is, így az egyébként is alacsony ellátásban részesülők jövedelme akár 40-50%-al csökkent.

A táncművészek többsége a Magyar Táncművészeti Főiskolán igyekszik második, - általában pedagógus - diplomát szerezni, de ez keveseknek jelent valós megoldást a jövőre nézve

Egy konkrét példa a táncművészek jelenlegi helyzetének bemutatására:

A nemzeti kategóriába tartozó Operettszínházban, a diplomás táncművészek kezdő fizetése bruttó 118.000,- Ft, ez a kormányrendeletben garantált bérminimum összege. A pályájuk végén állóké, 25-28 év szolgálat után bruttó 170-180.000,- Ft. Az elmúlt 12 évben, csak a közalkalmazotti besorolás változása miatt kötelező, minimális béremelések voltak. Ha lehetőség volt rá, a fizetésnek a munkáltató által adható részéből ezek az emelések is levonásra kerültek. A táncosok évi 150-200 előadásban lépnek fel.

Jelenleg az együttesben 3 táncművész van, aki a régi rendszer szerint hamarosan nyugdíjba mehetne, mindhárom gyermekeket nevelő szülő. Ketten nők, akik több mint 27 éve dolgoznak, de a gyermekeikkel otthon töltött idő miatt nincs meg a 25 év szolgálati idejük. Mindhármuknak főiskolai diplomája van, de életjáradékra nem jogosultak. Csak egyikük szerzett táncpedagógus képesítést, ha elveszítenék az állásukat, nagy valószínűséggel egyikük sem tudna elhelyezkedni. Az EU-ban példátlan módon, mindösszesen 3 hónapig kapnának munkanélküli segélyt, egyéb támogatásra nem számíthatnának. A jelenlegi rendszerben sem tandíjra, sem megélhetésre, sem a gyermekeik nevelésére, ellátására nem lenne a továbbiakban jövedelmük.

3. A táncművészek aktív pályafutás utáni átképzésének hiánya

Nemzetközi felmérések bizonyítják, hogy azokban az országokban (pl. Hollandia, Nagy Britannia, Kanada, USA), ahol hosszú évek, évtizedek óta működnek a táncművészek átképzését támogató szervezetek, ott jelentősen fiatalabb, 35-38 éves korra tevődött át a pályamódosítás ideje.

A professzionális tanácsadást és pénzügyi támogatást nyújtó szervezetek működésének eredményeképpen, az átképzésben résztvevők aránya folyamatosan emelkedik. Hatékonyságukra jellemző, hogy az Egyesült Királyságban, az elmúlt 30 évben átképzettek 95%-a ezúton találta új munkáját, és 93%-a ugyan azt a hivatást űzi ma is. Egyre nagyobb azoknak az aránya is, akik a táncművészettől távolabbi területeken helyezkednek el és teljesen új életet kezdenek.

A fent említetteken túlmenően is, egyre több európai országban alakulnak hasonló szervezetek igen jelentős állami támogatással, hiszen az államok érdeke hosszú távon nyilván az, hogy az ellátásra szoruló, adófizető állampolgárként visszatérjenek a munkaerő piacára. Ezekben az országokban elismerve, hogy a táncművészek nagymértékben hozzájárulnak az országok kulturális életéhez, ugyanakkor a tánc jellegéből adódóan különleges kihívásokkal néznek szembe, komoly segítséget nyújtanak ahhoz, hogy a táncosok aktív pályafutása utáni átmeneti időszakot eredményes újrakezdéssé alakítsák át.

A problémák összegzése

1. A táncművészek többsége, aktív pályafutása során nem tud továbbtanulni, a tanulás nehezen egyeztethető össze a színházi vagy táncegyüttesbeli munkával. A jelenlegi jövedelmi viszonyok között, a rövid pályafutásuk során jelentősebb megtakarításra nem tudnak szert tenni, ezért komoly terhet jelenthet az igen magas tandíjak megfizetése is. 35-40 éves kortól a táncosok terhelhetősége csökken, korlátozott mértékben foglalkoztathatók.
2. Az életjáradékhoz szükséges 25 éves szolgálati idő irreálisan magas. Az ennek érdekében, méltányosságból, gyakran más munkakörben való továbbfoglalkoztatás akadályozza az egészséges fluktuációt.
3. Az életjáradék önmagában nem orvosolja a táncművészek problémáit, ahogyan önmagában a nyugdíj eddig sem volt elegendő a megélhetési költségek finanszírozására.
Amíg a fizetések alacsonyak, a magas adók és járulékok pedig munkáltatót és munkavállalót is az egyéb jövedelmek „számlás” kifizetésére ösztönzik, addig nem fog nőni a megtakarítás, alacsonyak maradnak az életjáradékok is. Az állami nyugdíjrendszerek problémáit nézve hosszú távon arra lehet számítani, hogy a pályát befejező táncművészek életszínvonalát nem az életjáradék megléte, mértéke, hanem egyre inkább a második életszakaszban munkával szerzett jövedelem fogja meghatározni.
4. A táncművészek a pályamódosításhoz, továbbképzéshez, átképzéshez Magyarországon semmiféle segítséget nem kapnak. Nagy többségük továbbra is a táncművészet közelében, leginkább az oktatásban képzei el a jövőjét. Nagyon alacsony azoknak a száma, akik más területen próbálnának elhelyezkedni.
Köszönhető ez annak a – több nemzetközi felmérés által is alátámasztott – ténynek, hogy a táncosok többsége, az aktív pályafutás alatt az elfoglaltságok miatt nem tud, vagy későn kezd el foglalkozni a továbbképzés vagy a pályamódosítás lehetőségével.
5. Azok az életkoruk alapján még fiatal, de szakmájukból kiöregedő táncművészek, akik az életjáradékra nem jogosultak és más végzettségük nincsen, idővel alkalmatlanság miatt el fogják veszíteni az állásukat és katasztrofális helyzetbe kerülhetnek.
Az EU-ban példátlan módon, munkanélküli segítyt mindösszesen max.3 hónapig kaphatnak. Jövedelmük megszűnik, semmilyen más anyagi támogatásra nem számíthatnak, miközben „civilként” erejük teljében lévő, szinte kivétel nélkül családfenntartó, gyermekeket nevelő állampolgárok.
Művészek, akik az életükből a tanulmányaikkal együtt akár 35 évet egy nemzetközileg is sikeres művészeti ág szolgálatában töltöttek, amelynek jelentősége a magyar kulturális életben elvitathatatlan.

Megoldási javaslatok

1. Már a képzés idején, tudatos neveléssel kell a növendékek figyelmét felhívni a pálya rövidségére, a második – aktív pálya utáni – életszakaszra való felkészülésre, az átképzés vagy továbbképzés fontosságára.
2. Létre kell hozni a „Hivatásos Táncművészek Átképző Alapját”.

Az Alap célja, az aktív pályafutásukat befejező professzionális táncművészek átképzésének támogatása.

Az Alap szolgáltatásainak körébe tartozik:

- Tanácsadás: A tagok számára, már az aktív pályafutás idején, ingyenesen igénybe vehető pályaválasztási, tanulmányi, pénzügyi, jogi, személyes tanácsadás.
- Pénzügyi támogatás: tanulmányi költségek fedezésére, létfenntartásra és jövedelem kiegészítésre fordítható.
- Segélyezés, szociális támogatás: az Alap bírálóbizottsága kivételes esetekben segélyt, szociális támogatást szavazhat meg idős, nyugdíjas és/vagy nehéz helyzetben lévő olyan táncművészek részére is, akik egyébként az Alapban nem rendelkeznek tagsággal.
- Kutatások, felmérések, adatnyilvántartás: ezek eredményeként naprakész információkat szolgáltat a magyarországi táncművészek, táncegyüttesek, számáról, helyzetéről, táncművészetet érintő törvényekről, jogszabályokról, ezek változásáról stb.

Az Alap bevételei:

- a tagok befizetései, (a bruttó fizetés x %-a)
- a munkáltató befizetései, (a bruttó fizetés y %-a)
- központi költségvetési támogatás,
- személyi jövedelemadó 1% felajánlások,
- adományok,
- jótékonyági rendezvények bevételei,
- egyéb.

A tagság feltételei:

- Tag lehet valamennyi magyarországi professzionális táncművész, aki regisztrálja magát az Alapban. A nemzeti kategóriába tartozó együttesek és közalkalmazott tagjai számára a tagság, kötelező.
- A vállalkozókat foglalkoztató kiemelt és független társulatok megállapodást köthetnek az Alappal a tagságról, vállalva annak feltételeit.
- A szabadúszó vállalkozóként dolgozó táncművészek tagsága önkéntes, maguk fizetik be a munkáltatói hányadot is, így az ő díjuk a bruttó jövedelem x + y %-a. Vállalkozók számára kötelező a jövedelem munkaszerződésekkel és számlákkal való igazolása.

Kifizetések:

- Az aktív pályafutás befejezésekor, a tag pályázatot nyújthat be az Alaphoz továbbképzési vagy átképzési költségeinek megtérítésére és életfenntartásra vagy jövedelem, kiegészítésre.
- A pályázó részére, az Alap Bíráló bizottsága egy meghatározott időre szóló, maximált költségvetést határoz meg, amelynek mértékét a tagsági évek száma és a befizetett díjak összege, a támogatás formáját pedig a pályázat tartalma és a pályázó szükségletei határozzák meg.
- Kifizetésre az a táncművész jogosult, aki a kérelem benyújtásáig legalább 10 év, egészségkárosodás miatti alkalmatlanság esetén legalább 8 év befizetéssel rendelkezik.
- Az ennél kevesebb tagdíjjal rendelkezők csak a saját befizetéseik jegybanki alapkamattal kiegészített visszatérítésére jogosultak.

Az átképzés a pálya befejezése előtt megkezdődhet, de legkésőbb 6 hónappal az utolsó munkaviszony befejezése után meg kell kezdődnie.

A pályázati támogatás folyósítása a támogatási szerződésben meghatározott ütemezésben történik.

A támogatott program lezárásaként a szakmai és pénzügyi teljesítésről a támogatottnak a teljes dokumentációt csatolva, írásban, be kell számolnia.

Az Alap részletes működési szabályait, az előadó-művészeti szervezetek támogatásáról és sajátos foglalkoztatási szabályairól szóló 2008.évi XCIX. törvény új fejezetében kell rögzíteni.

Annak érdekében, hogy az Alap bevezetése ne újabb elvonást jelentsen a táncművészet számára, a költségvetésnek vállalnia kell a tagdíjak mértékének megfelelő fizetésemelést is, vagyis a fizetések bruttósítását.

2. AKTÍV TÁNCMŰVÉSZ PÁLYAFUTÁS

2.11. ÉLETJÁRADÉK (SZAKMAI NYUGDÍJ) / ÉLETJÁRADÉK MELLETTI TOVÁBBFOGLALKOZTATÁS KÉRDÉSE

Témavezető: Török Jolán, Szalay Tamás
Munkatársak: Andrea Paolo Merlo, Kiss János,
 Mihályi Gábor, Uhrik Dóra

A jelenlegi helyzet bemutatása

Balet-művészeti életjáradék

A táncos pálya – a testet igénybe vevő komoly fizikai megterhelés miatt – igen rövid. Más művészeti ágakkal ellentétben, a táncművészetben – bármely műfaját tekintjük is (balett, néptánc, modern-kortárstánc stb.) – a biológiai vagy esztétikai értelemben „elhasznált” előadónak nincs helyük.

Egy átlagos ember adottságait vizsgálva és a modern színpadi táncművészet követelményeit figyelembe véve, a nagyfokú megterhelés már 35 éves kor felett komoly problémát jelent a test számára. Különleges adottságokkal kell rendelkezni ahhoz, hogy valaki a professzionális követelménynek 40 éves kor felett megfeleljen. Ebben az értelemben a táncművész-pálya befejeződése nem egyéni döntés, hanem a körülmények következménye, vagyis szükségszerű állapot.

A Magyar Táncművészeti Főiskola a hazai táncművész képzés legmagasabb szintű oktatási intézménye, ahol a táncművész szakon belül balett, néptánc, modern tánc és színházi tánc, a táncos és próbavezető szakon belül pedig – a felsoroltakon túl – modern társastánc és divattánc szakirányok is folyik képzés. Az állam tehát egyforma hangsúlyt helyez valamennyi táncos műfaj oktatására, s ezt az elvet az alap- és középfokú művészetoktatásban is érvényesíti.

A hazai táncművész szakma még mindig nem heverte ki azt a sokkot, amelyet a korábban minden táncművészre vonatkozó szakmai nyugdíj elvesztése jelent. A Balett-művészeti életjáradék bevezetésével létrejött „pozitív diszkrimináció” nem veszi figyelembe, hogy valamennyi diploma egyforma értékű.

A táncművészek műfajtól függetlenül ugyanazokat a szakmai és állami elismeréseket, ösztöndíjakat kaphatják, ugyanúgy vezetnek együtteseket és tanítanak az ország minden táján. A balettegyüttesek mellett, a néptánc vagy a modern-kortárs tánc műfajában is működnek több évtizede nagyon sikeres, és szakmailag eredményes hivatásos együttesek

Jelenlegi Balett-művészeti életjáradék a Győri Balettnél, a Magyar Nemzeti Balettnél, a Pécsi Balettnél, a Szegedi Kortárs Balettnél vagy ezek jogelődjeinél, összesen legalább huszonöt éven át – ide nem értve a képzés idejét – magántáncosi vagy tánckari tevékenységet főfoglalkozásszerűen folytatott táncművészekre vonatkozik. A többi hazai táncegyüttesben dolgozó, alkotó táncművészek minden jogosultságukat elvesztették.

Európa néhány fontosabb balett-együttesénél a „szakmai nyugdíj/életjáradék” alkalmazási módja:

1. Franciaország

A Párizsi Opera Balettnél, a táncosok 42 éves korukban kaphatják meg az életjáradékot, és ha akarnak, már 40 éves korukban nyugdíjba mehetnek, természetesen alacsonyabb havi összeg mellett. Az utolsó években már védettséget élveznek, és nem bocsáthatók el a nyugdíjazás előtt.

A magasabb szintre pályázó táncosok vizsgát kérhetnek, erre a vizsgára a táncosok variációkkal készülnek, amelyeket színpadon, egy belső zsűri előtt adnak elő. A táncosok minden évben, ellenőrző rutin egészségügyi vizsgálaton vesznek részt.

Természetes dolog, hogy az idősebb táncosok az utolsó években olyan könnyebb, illetve karakterszerepeket kapnak, amelyek teljes mértékben megfelelnek fizikai kondíciójuknak.

2. Oroszország

A jelentősebb állami balett-együtteseknél (pl.: Bolshoi, Marinsky, Mikhailovsky, Permi Színház) a szólótáncosok 38 éves korukban jogosultak az életjáradékra, a kartáncosok pedig 40 éves korukban.

Ötévenként lehet balettvizsgára jelentkezni, amely alapján a táncosok előre léphetnek. Az idősebb táncosok az utolsó években könnyebb, ill. karakterszerepeket kapnak.

3. Olaszország

A táncosok az életjáradékot 45 évesen kaphatják, néhány színházban (pl. Milánói Scala) az utolsó években védettséget élveznek a nyugdíjig. Más színházakban nincs védett kor, de a táncosok minden esetben 45 éves korukban jogosulttá válnak az életjáradékra, amelynek összege attól függ, hogy a tagok hány évet dolgoztak táncosként. A táncosok nem veszítik el a nyugdíjat, ha az utolsó években már nem tudnak táncosként állást találni.

4. Ausztria

Az életjáradék 1999-ig volt érvényben, azóta nem létezik. Az 1999 előtt leszerződött táncosok azonban, életjáradékra jogosultak. Az 1999 után szerződöttek már más módokon tudják jövőjüket tervezni.

5. Norvégia

A Norvég Nemzeti Balettnél a táncosok 42 évesen jogosultak az életjáradékra, és ha akarnak, előbb is visszavonulhatnak a járadék elvesztése nélkül, természetesen ilyen esetben a járadék összege kisebb. Bizonyos időszakot követően a táncosok állandó szerződést kapnak, és ezt követően nem lehet őket elküldeni.

6. Hollandia

Egy létrehozott alap lehetővé teszi - amelybe az állam, a munkáltató és a munkavállaló fizet be az aktív évek alatt -, hogy a pályafutásukat befejező táncosok, átképezzék magukat, valami más szakmát tanuljanak, vagy vállalkozást indítsanak az összegyűlt pénzből. Ez a pálya kezdetétől világos a táncosok számára, úgyhogy ennek megfelelően tudják életüket tervezni.

Megjegyzés: Az összes fenti országban, a nyugdíj, a táncművész életkorához kötődik.

7. Magyarország

A hatályos jogszabályok alapján, az életjáradék nem a táncosok életkorához kötődik, és az is csak a Győri Balett, a Magyar Nemzeti Balett, a Pécsi Balett és a Szegedi Kortárs Balett táncművészeire vonatkozik. Az összes többi táncművészt kizárja az életjáradékból a törvény.

A jelenlegi szabályozás semmilyen kompromisszumot nem tesz lehetővé. A négy együttes táncművészei is kizárólag 25 év után vehetik igénybe az életjáradékot. Ha a táncos, állását 24 év kemény munka után veszíti el – mivel megszűnt a védett kor is – nem jogosult az életjáradékra.

A rendszer, a táncosok és az együttesek igazgatói számára is problémát jelent. A 25 év nagyon sok a táncosok számára ahhoz, hogy végig a legmagasabb szinten tudjanak teljesíteni.

A következő problémák adódhatnak, ha az életjáradék nem az életkorhoz kötődik:

1. Ha valaki későbbi életkorban kezd táncolni (pl. a táncművész diploma megszerzését követően, elvégzi még a táncpedagógus szakot is) 25 évet kell ledolgoznia, pl. ha egy táncos 22 éves korában kerül az Operába, az életjáradékra 47 évesen lesz jogosult.
2. Ha valaki külföldi társulathoz szerződik, akkor azok az évek nem számítanak bele a 25 év táncos munkaviszonyába, kivéve, ha ezen idő alatt itthon is fizet nyugdíjjárulékot. Ha nem fizetett itthon is nyugdíjjárulékot, akkor, ha például 5 évet táncolt egy másik országban, majd visszajött Magyarországra, 50 éves koráig kell dolgoznia, hogy az életjáradékra jogosult legyen.
3. Hátrányos helyzetbe kerülnek, azok táncosok is, akik az első években ösztöndíjat kaptak, mivel az ösztöndíj időszakát nem számítják be a 25 éves munkaviszonyba.
4. Még rosszabb helyzetbe kerülnek a női táncosok, akik a szülés után, a gyerekekkel otthon maradnak egy pár évig – mert ezt az időszakot nem veszik figyelembe. Pl.: egy kétgyerekes női táncosnak minimum 2, maximum 6 évvel többet kell dolgoznia, azaz legalább 47 vagy 51 éves koráig kell dolgoznia, hogy jogosult legyen a járadékra.

Az életjáradék melletti továbbfoglalkoztatás kérdése

Az elmúlt közel 100 év alatt kialakult rendszer alapján – részben – a nyugdíjas táncművészek köréből kerülnek ki azok a legértékesebb pedagógusok, akik képesek több évtizedes előadóművészi tapasztalataik továbbadásával a művészképzésben a jövő elitjét képezni, illetve válnak a hazai művészképző intézmények vezetőivé.

Azok a szerencsések, akikre vonatkozik a Balett-művészeti életjáradék, az alábbi törvény alapján foglalkoztathatóak táncművészképző intézményekben, pl. a Magyar Táncművészeti Főiskolán:

A korhatár előtti munkavégzés kategóriájába tartoznak azok a személyek, akik 2012. január 01. előtt előrehozott, csökkentett nyugdíjban, karkedvezményes nyugdíjban, korengedményes nyugdíjban, művész nyugdíjban, illetve bányász nyugdíjban és végül a nők 40 év jogosultsági időre tekintettel megállapított öregségi nyugdíjban részesülhetnek.

A balett-művészi életjáradékban részesülő művésztanárok, az aktuális minimálbér 18 szorosát elérő jövedelemhatárig alkalmazhatóak (ez az összeg 2014-ben max. 1.746.000,- Ft), így az életjáradék és a munkabér 5-6 hónap alatt eléri ezt az összeget. Ebben az esetben vagy le kell mondani az életjáradékról, vagy abba kell hagyni a tanítást, ami egy oktatási intézménynek óriási gondot okoz év közben.

Ennek a rendelkezésnek a következménye, hogy a közép- és felsőfokú táncművészképző intézmények mestertanárai közül nagyon sokan, az évtizedekkel korábban megszerzett szakmai nyugdíjat/életjáradékot választották. A rendelet hatása veszélybe sodorta a minőségi képzést, mert a legtapasztaltabb tanárokat vagy nem lehetett tovább alkalmazni, vagy év közben, az összeg elérésekor kellett új mesternek átvennie az adott évfolyamot.

A problémák összegzése

1. A táncművész pálya csodálatos adomány – azonban meglehetősen rövid. A 20-25 éves aktív pályafutás – és a 8-10 éves tanulmányok – olyan fizikai és szellemi megterhelést jelentenek az emberi szervezetnek, amely után szakmailag feltétlenül indokolt az aktív művész létből történő nyugállományba vonulás – műfajtól függetlenül.
2. A táncművészet az emberi szervezetet oly mértékben veszi igénybe, hogy a szakmai nyugdíj elérésekor már jelentősen csökken a fizikai teljesítőképesség, ami ellehetetleníti a színpadi munkát a fizikális és esztétikai követelmények miatt. A táncművészek nyugdíjba vonulása éppen ezért nem választott, hanem kényszerű döntés következménye.
3. Az állam, egyforma hangsúlyt helyez valamennyi táncos műfaj oktatására, s ezt az elvet az alap-, közép-, és felsőfokú oktatásban is érvényesíti. Valamennyi diploma egyforma értékű. Nem lehet műfajokat kizárni az Életjáradékhoz jutás lehetőségétől.
4. A jelenleg kizárólag négy balett-együttesre vonatkozó Balett-művészeti életjáradék lehetetlen helyzetbe hozza az táncművészeti oktatási intézményeket, táncegyütteseket, és egyáltalán nem biztosít jövőképet a baletten kívüli táncművészek számára. Ha nem módosul a törvény, akkor elapadhat az utánpótlás, mert a következő generációk nem fogják ezt a művészeti ágat, pályát választani.

5. Amennyiben balett-művészeti életjáradékra jogosult tanárt közalkalmazottként foglalkoztatni szeretnének - pl. a táncművészeti oktatási intézményekben – akkor választania kell az alkalmazást elfogadó művésznak a nyugdíj és a fizetés között. Ebből kifolyólag, a művészeti intézmények kiváló tanároktól kell, hogy megváljanak, mivel nem tudnak olyan fizetést felajánlani, amely valamelyest pótolná az elveszített nyugdíjat. Ez hosszú távon a minőség rovására is mehet.
6. Ha vállalkozóként tudnának az oktatási intézményben dolgozni, ez olyan vállalkozói többlet kiadást jelentene a munkavállalónak, amelyet a munkáltató nem tud beépíteni a vállalkozás összegébe.

Megoldási javaslatok:

1. A jelenlegi Balett-művészeti életjáradék kiterjesztése az összes hazai táncművészre, műfajtól függetlenül, „Táncművészeti életjáradék” címen.
 2. A 20-22 év szolgálati idő alkalmasabb lenne mindenki számára, s a rendszernek az életkorhoz kellene kötődnie, mivel a táncosok munkaképességét elsősorban koruk korlátozza be.
 3. A jelenlegi 25 év szolgálati időbe kerüljön beszámításba – az MMA által, Miskolcon szervezett Előadó-művészeti Konferencia javaslatai alapján:
 - a, A tanulmányi időből:
 - 9 éves, szakirányú főiskolai képzés esetében: 3 év
 - 4 éves szakirányú főiskolai és táncművészeti szakközépiskolai képzés esetében: 1 év
 - b, A gyermekek számától és a GYES, GYED igénybevételétől függően: gyermekenként 1 év
- A kedvezmények esetében, a táncművészek 20-22 éves szolgálati idő után lennének jogosultak az életjáradék igénybevételére.
4. A továbbfoglalkoztatás lehetőségének kérdésében megoldást jelentene, az életjáradék melletti jövedelemszerző tevékenység keretének megemelése, hogy a minimálbér helyett, a KSH által kiadott átlagbér 18 szorosát vehessék fel, az életjáradék mellett.

3. A TÁNCMŰVÉSZET KULTURÁLIS PIACA

3.1. A NEMZETI TÁNCSZÍNHÁZ MŰKÖDÉSE, FUNKCIÓJA, LEHETŐSÉGEI

Témavezető: Ertl Péter
Munkatárs: Németh Katalin

A jelenlegi helyzet bemutatása

A Nemzeti Táncszínház alapítói által megjelölt törekvések, kötelezettségek:

- a társadalom közös szükségleteinek kielégítése érdekében, országos és nemzetközi, a táncművészet egészét és minden ágát befogadó színházi tevékenységet végezzen,
- Magyarországon és külföldön kezdeményezően képviselje és menedzselje az ország táncművészeti értékeit.

Ezt a célkitűzést a Nemzeti Táncszínház várhatóan a 2015/2016-os évadtól új helyszínen, a táncszakma és táncművészet igényei szerint átépített Millenáris Teátrumban igyekszik teljesíteni.

A Nemzeti Táncszínház az alapítói szándékban megfogalmazott célkitűzések elérése érdekében saját művészeti stratégiai célkitűzésekkel rendelkezik, melyek a minőség, értékállóság, és a folyamatos fejlesztés lehetőségei mentén fogalmazódnak meg.

A Nemzeti Táncszínház víziója és missziója

A Nemzeti Táncszínház a hazai és nemzetközi táncművészet magyarországi központja, amely bemutatja, menedzseli és képviseli a táncművészet értékeit, elősegíti annak innovációját és módszertani támogatását.

A Táncszínház közösségi és művészi élményt nyújt, segíti a táncművészet befogadását, felmutatja kimagasló értékeit.

Misszió szerepet vállal egy olyan táncművészeti közösség megteremtésében, amelyben a táncszakma elismert, megbecsült, perspektivikus hivatás, ahol a táncművészet kulturális örökségét megőrizve nyitott az organikus fejlődésre, nagy hatással van környezetére, amelyben a mindennapi élet része a tánc.

A Nemzeti Táncszínház bemutatása:

A Nemzeti Táncszínház, társulattal nem rendelkező befogadó színház, a táncművészet területén közel 40 társulattal dolgozik együtt. Ezen belül vannak a rendszeresen, több alkalommal fellépő együttesek, de bemutatásra kerülnek egy-egy alkalommal, kísérleti jelleggel született művek is.

A Táncszínház egyik fontos játszóhelye a Művészetek Palotája - Fesztivál Színházterem, amely intézmény egyedülálló módon fogja össze a különböző művészeti ágak kiemelkedő alkotásait. A táncművészet megjelenése a MÜPA kínálatában kiemelt jelentőségű, hiszen így módon egyenrangú művészeti ággént képviselheti a hazai professzionális táncéletet. A táncegyüttesek speciálisan erre a színpadi térre és technikára készíthetnek darabokat, amelynek korszerű szcenikája gazdag alkotói megvalósítást biztosít.

A Nemzeti Táncszínház elsődleges feladatának tekinti

- a társulatokkal közösen, új előadások létrehozását,
- az elmúlt években létrejött időtálló, maradandó értékű alkotások továbbjátszását,
- a gyermek- és ifjúsági korosztály művészeti nevelését, minőségi szórakoztatását,
- a Nemzeti Táncszínházban létrejött és megjelent produkciók belföldi forgalmazását,
- határon túli magyar társulatok és vidéki együttesek budapesti bemutatónak megszervezését,
- külföldi társulatok meghívását és bemutatását,
- projektek, koprodukciók és egyéb vendégjátékokon keresztül a magyar táncélet jelenlétének megerősítését a nemzetközi táncéletben.

A Nemzeti Táncszínház nyitott minden magas művészi színvonalon létrehozott professzionális előadásra, valamint új kezdeményezéssel vagy újonnan alakult előadói formációban magvalósuló, projekt alapon létrejövő előadásra is. A befogadásról a színház igazgatója dönt. A döntés előkészítésében segítséget nyújtanak a színház szakemberei, valamint szakmai presztízsük és tudásuk alapján a Művészeti Tanácsba felkért szakemberek.

A problémák összegzése

A Nemzeti Táncszínház lehetőségei:

4. A Nemzeti Táncszínház Várszínházi otthonából való kilépésével, és új helyszínre való költözésével a régi, bevált hagyományok megőrzése mellett feladata, hogy újragondolja a Nemzeti Táncszínház lehetőségeit, koncepcióját, céljait. Ez alapján szükséges újforgalmaznia ars poetikáját, az alapítói szándékkal és a táncszakma igényeivel összhangban kialakított stratégiai céljainak megvalósítása érdekében.
5. Identitását az elkövetkező egy évben újíthatja meg, ebben az átmeneti időszakban, hiszen még nem kötődik saját helyszínhez, de megőrizve művészi és szakmai feladatait újradefiniálhatja önmagát a táncművészetben belül, és új kapcsolatokat építhet akár művészeti, akár más területen működő intézményekkel, szervezetekkel a jövőbeni táncszínházi együttműködés reményében.

6. A Millenáris Teátrumban nyíló Nemzeti Táncszínház előtt várhatóan számos új lehetőség nyílik meg a táncszínházi funkció – már az átépítés során is érvényesülő – szempontjainak kihangsúlyozásával. Vonatkozik ez pl. az új, korszerű, mobilizálható játékterekre, nézőterekre, a közönségforgalmi terek közösségivé tételére, műsorpolitikai lehetőségekre, a születő előadások komplexitására stb.
7. A szakmai identitás megfogalmazása mellett az új helyszínhez igazodó új működési és gazdasági, pénzügyi feltételek kialakítása mellett továbbra is vezérelv, az új előadások létrehozása. Az új identitás új kommunikációt is megkíván, korszerű marketing és arculati eszközök bevonásával. Az egyre sokrétűbbé váló funkcióhoz fokozatosan növekvő mértékben további erőforrásokat kell majd biztosítani a tevékenységek mellé.

Megoldási javaslatok:

1. Az új színházépület elhelyezkedése és térbeli adottságai révén sokkal központibb és nyitottabb lesz. Ez a karakter átemelhető a táncszakma és táncművészet életébe is, bővül, intenzívebbé válik az a tevékenység, amit a Nemzeti Táncszínház, a táncszakma „otthonaként” ellát. Az identitás egyik fő eleme, hogy a Táncszínház alaptevékenysége révén sokkal konkrétabb szerepet játszik majd pl. a táncszakma birtokában lévő magas szakmai tudás és tehetség (a leghatékonyabb szakmai erőforrás) „visszaforgatásában” a közönség és a szakma számára.
2. Fontos eszköze az alkotókkal, koreográfusokkal közös művészeti érdekvédelmi platform kialakítása, szakmai fórumok (blogok, konferenciák) meghirdetése, működtetése. Az épületben megtalálható próbatermek, oktatótermek, kiállítóterek, konferenciákra alkalmas helyiségek, különböző méretű közösségi terek, vendéglátó egységek mind a fenti célokat szolgálhatják majd.
3. A Millenáris fontos helyszíne a fenntarthatósággal kapcsolatos rendezvényeknek, a park egésze kiemelt figyelmet fordít a környezet védelemre és az esélyegyenlőséggel kapcsolatos törekvésekre. Ezekhez az elvekhez csatlakozhat a Táncszínház is a Millenáris lakójaként. A Nemzeti Táncszínház zászlóvivője lehet egy környezettudatos kőszínház megteremtésének.
4. A Nemzeti Táncszínház által szervezett fesztiválok, valamint a Budapest Táncfesztivál kiemelt szerepe mellett, újabb és a táncművészet speciális területeit bemutató fesztiválok kapnak majd helyet, illetve gazdagabb nyári programkínálattal állunk elő. Rezidenciák működtetésével, rendszeres workshopok meghirdetésével közvetlenül a táncosok részére kínálhat fejlődési lehetőséget. Korszerű és minden korosztályt elérő tánc- és színház pedagógiai programcsomaggal bővül majd a kínálat, amelyben a Táncszínház a korábbiaktól kissé eltérő, de izgalmas részvételre számít a társulatok részéről. Az új közösségi terek a táncművészet és

táncagyományok által kínált formáknak biztosít majd rendszeres megmutatkozási lehetőséget.

5. A Nemzeti Táncszínház eddigi befogadó színházi, koprodukciós partneri, és az ezekhez, illetve a korábbi színházépület adottságaihoz kapcsolódó kiegészítő művészeti tevékenységei gyarapodnak, ezzel a táncművészet értékeit még gazdagabban, még sokoldalúbban mutatja majd fel.

Összességében a Nemzeti Táncszínház megőrizve alaptevékenységeit, de egyes feladatait újragondolva és új működési folyamatokba ágyazva még komplexebb funkciót lát majd el a hazai táncszakmában.

3. A TÁNCMŰVÉSZET KULTURÁLIS PIACA

3.2. AZ EGYÜTTESEK LEHETŐSÉGEI ÉS A BEFOGADÓ SZÍNHÁZAK, HELYSZÍNEK STRUKTURÁJA A HAZAI FORGALMAZÁS TÜKRÉBEN

Témavezető: Zsuráfszky Zoltán
Munkatárs: Borz Berta

A jelenlegi helyzet bemutatása

A hivatásos táncegyüttesek lehetséges játszóhelyei általánosságban:

- az adott társulat saját játszóhelye (székhelyén, vagy székhelyén kívül, de saját kezelésben)
- befogadó intézmények (színházak, művelődési házak, egyéb kulturális intézmények)
- kulturális rendezvények, fesztiválok

Egy adott társulat belföldi értékesítési politikáját alapvetően meghatározza, hogy rendelkezik-e saját játszóhellyel, vagy sem, így ennek alapján két kategória állítható fel:

1. saját játszóhellyel rendelkező társulatok
Ezen társulatok alapvetően szerencsésebb helyzetűnek mondhatók, mivel a saját játszóhelyükkel lényegesen szabadabban rendelkeznek, több lehetőségük van saját közönséget toborozni, önálló programokat megvalósítani, saját műsorpolitikát kialakítani.
2. saját játszóhellyel nem rendelkező társulatok
Ezen társulatoknak minden esetben alkalmazkodniuk kell a különböző befogadó intézmények műsorpolitikájához, és programjához. Ebből adódóan kiszolgáltatottabb helyzetben vannak a repertoárjuk kialakításakor, nehezebb a saját közönséget toborozniuk, kisebb a mozgásterük az előadások időpontjainak alakításában.

A hazai forgalmazás ugyanakkor mindkét kategóriába eső társulatoknak kiemelkedően fontos, hiszen ha egy produkció megszületik, az elsődleges cél, hogy országsszerte minél szélesebb közönség megismerhesse azt. Így a saját székhelyén kívül eső városokban/településeken mindenkinek meg kell találnia a saját igényeinek megfelelő játszóhelyet.

A vidéki (nagy)városokban a lehetőségek a technikai igényekből fakadóan többnyire kimerülnek az adott város kiemelt színházaiban, illetve a megyei/városi művelődési házakban.

Budapesten, műfajtól függően számos játszási hely várja a budapesti és vidéki társulatokat, táncelőadásokat:

- Elsődleges és minden műfajt befogadó intézmény a hazai táncszakma egyetlen saját színháza a Nemzeti Táncszínház. 2014 nyaráig a régi Várszínház épületében két különböző méretű színháztermével (Színházterem, Refektórium) valamint szabadtéri színpadával (Karmelita udvar) lehetőséget biztosított a nemzeti, a kiemelt, illetve független kategóriába tartozó valamennyi társulat befogadására.
- A Nemzeti Táncszínház és a Művészetek Palotája együttműködésének köszönhetően pedig a MÜPA – Fesztivál Színháza is megnyílt a nagyobb színpad- és technikai igényű produkciók előtt.
- Saját társulata ellenére befogadó színházként is működik, és sokszor tűz műsorára táncelőadást a Thália Színház (elsősorban a Budapesti Tavaszi és Őszi Fesztiválok alkalmával, valamint évközben a stúdiószínpadán független társulatokkal készít koprodukciós darabokat) és a Centrál Színház (elsősorban kortárs táncelőadásokat) is
- Bár rendelkezik saját együttesel, de emellett más társulatok produkcióit is rendszeresen műsorra tűzi a Hagyományok Háza (a Magyar Állami Népi Együttes székháza), a Duna Palota (a Duna Művészegyüttes székháza), RAM Colosseum (az ExperiDance Társulat székháza), valamint a Magyar Állami Operaház és Erkel Színház (a Magyar Nemzeti Balett székházai)
- Emellett a kisebb technikai igényű, elsősorban kortárs darabok befogadására az alábbi játszóhelyek biztosítanak további lehetőségeket: Trafó – Kortárs Művészetek Háza, MU Színház, Szkéné Színház, Bethlen Téri Színház, Jurányi Produkciós Közösségi Inkubátorház, SÍN Kulturális Központ, Átrium Film-Színház (Merlin jogutódja),
- valamint további kisebb játszóhelyek, próbatermek, iskolák, oktatási intézmények.

A problémák összegzése

Mivel minden társulatnak célja, hogy produkcióit minél szélesebb közönség számára elérhetővé tegye, és a lehetőségekhez mérten országos ismertséget érjen el, a hazai forgalmazás problémái mindenki számára hasonlóak.

1. Egy produkció kimozdítása, idegen játszóhelyen történő bemutatása a darab technikai igényeitől függően, sokszor igen nagy költségvonzattal jár. A művészek, díszletek szállítási- és útiköltségei annyival növelik a fellépti díjat, amekkora összeget ezek az intézmények a jegyárakból már nem tudnak kigazdálkodni. Sok esetben a szerényebb technikai feltételek már eleve meghatározzák, hogy egy adott produkció az adott játszási helyre befogadható-e vagy sem.
2. Emellett a tapasztalatok azt mutatják, hogy a magyarországi színházak csak nagyon ritka esetben fogadtak be táncelőadást, annak ellenére, hogy javaslatot kaptak a bérletrendszerükbe történő beépítésre. A hazai fesztiválok pedig egyrészt tematikájuknál fogva (turisztikai, gasztronómiai, összművészeti, stb...), másrészt pedig anyagi okokból csak kivételes esetekben kérnek fel hivatásos együtteseket, ugyanis könnyebben kigazdálkodják a fesztivál helyszínéhez közel működő amatőr együttesek fellépti díját, mint a profi társulatok tiszteletdíját.

3. Mindezen külső okok mellett komoly problémát jelent az is, hogy a társulatok jelentős részének működési költsége nem teszi lehetővé, hogy külön munkatársat alkalmazzon, aki kifejezetten az értékesítéssel foglalkozik, így a beérkező megkeresésen túl önálló műsorszervezésre nincs lehetőségük.
4. A Nemzeti Táncszínház évek óta igyekszik orvosolni ezt a problémát, és jelenleg egy fő munkatársa kifejezetten a társulatok produkcióinak értékesítésével foglalkozik. Így az adott társulatok által a Táncszínház repertoárján futó darabokat és újonnan bemutatott műveket rendszeresen kiejánlja a vidéki színházaknak és művelődési házaknak, fesztiváloknak.

Megoldási javaslatok

1. A magyar táncművészet menedzselése számára, létre kell hozni egy önálló menedzser irodát, amely megoldaná a társulatok belföldi és külföldi forgalmazását vagy
2. A Nemzeti Táncszínház menedzser tevékenységének megerősítése (anyagi kondíciók és személyi feltételek biztosítása)
Javasolt létszám: 5 fő, ebből 1 fő vezető, 4 fő menedzser

3. A TÁNCMŰVÉSZET KULTURÁLIS PIACA

3.3. MAGYAR EGYÜTTESEK HAZAI ÉS KÜLFÖLDI MENEDZSELÉSE / A NEMZETKÖZI TÁNCÉLET MEGJELENÉSE MAGYARORSZÁGON

Témavezető: Solymosi Tamás, Mucsi János
Munkatársak: Kövessy Angéla, Mihályi Gábor, Szalay Tamás, Venekei Marianna, Vincze Andrea

A jelenlegi helyzet bemutatása

A magyar hivatásos táncegyüttesek előadásainak hazai és külföldi forgalmazásának jelenlegi helyzete:

1. a nagy együttesek, amelyek nagy létszámmal, apparátussal és nagy díszlettel készült előadásokat állítanak színpadra
 - utazásaiknak költségei sokszor meghaladják egy-egy fesztivál, intézmény pénzügyi kereteit
 - az elmúlt 25 év távlatában kevés volt annak a száma, hogy jutott támogatási keret a nagy együttesek külföldi útjaira
 - az állami megrendelésre megvalósult külföldi fellépések, turnék száma elenyésző. aránya jelentősen leszűkült, illetve csaknem megszűnt az utóbbi években.
 - ennek következtében az együttesek vezetőinek, illetve a színházaknak maguknak kellett megteremteni a lehetőséget, a meghívásokat felkutatni, és biztosítani a forrást mindezekhez – legtöbbször külföldi menedzser iroda közreműködésével
2. előnyben vannak azok az együttesek, akiknek a produkciói kisebb létszámmal, illetve szerényebb díszlet és jelmezigénnyel rendelkeznek - nagyobb esélyekkel tudják realizálni a külföldi és hazai meghívásokat

Természetesen az elmúlt évek gazdasági válsága is tovább nehezítette ezt a problémát, illetve a színházak és az együttesek egyre csökkenő támogatása és a turnékkal kapcsolatos járulékos költségek növekedése sem segíti a helyzetet.

Sajnos, a hazai színházak nem szívesen illesztenek be programjaikba – a székhelyen működő együttes mellett – más táncelőadásokat. A vidéki színházakba járó, táncot szerető közönséghez nagyon ritkán jutnak el a vezető hazai együttesek felnőtteknek szóló előadásai. A nagyobb vidéki művelődési házak elsősorban gyermekeknek készült előadásokat vásárolnak meg.

Külföldi táncegyüttesek magyarországi bemutatkozásainak lehetőségei:

A Mojszejev Együttes, az Alexandrov Együttes, a Bolsoj Balett korábbi vendégszerepléseinek kötelező fogadási gyakorlata óta, az elmúlt 25 évben jelentősen megváltozott a külföldi együttesek szakmai megítélése és meghívásának finanszírozás gyakorlata.

Jelenleg, néhány kiemelkedő, és több közepes színvonalú balett-, folklór-, és kortárs társulat előadásait láthatjuk Magyarországon több, különböző módon.

A külföldi előadások közül a szervezők inkább a könnyen eladható, népszerűsítő, kommersz produkciók meghívását részesítik előnyben.

Hol láthatóak elsősorban a külföldi együttesek előadásai Magyarországon?

Intézmények:

- Nemzeti Táncszínház – Budapest, kitüntetett szerep, évi 15-20 előadás, nemzetközi, rangos társulatok és határon túli táncegyüttesek
- Hagyományok Háza – Budapest, elsősorban erdélyi és felvidéki táncegyüttesek
- Művészetek Palotája - Budapest
- Bethlen Téri Színház - Budapest
- Trafó - Budapest
- SIN - Budapest
- Bakelit - Budapest

Fesztiválok:

- Budapesti Tavaszi és Őszi (Budapest Café) Fesztivál – Budapest
- Magyar Táncfesztivál - Győr
- Pécsi Nemzetközi TáncTalálkozó - Budapest
- Duna Karnevál - Budapest
- Szóló/Duó Nemzetközi Táncfesztivál - Budapest
- és egyéb, tematikus fesztiválok,

Mindezekon felül különböző koncert-, és menedzser irodák által vállalkozásban szervezett, elsősorban populáris megaprodukciók, előadások hazai bemutatása került előtérbe. (Michael Flatley, Sultans of Dance, Ukrán Nemzeti Balett, stb.)

(Az írás nem tér ki a számtalan városi, falusi fesztiválra meghívott és fellépő hazai és külföldi amatőr néptáncgyüttes produkcióira.)

A problémák összegzése:

1. Alapvető probléma, hogy nincs egységes koncepció a hazai és külföldi, haladó táncirányzatok, kiváló minőségű előadások megjelenésére – sem magyarországi, sem külföldi vonatkozásban. Nincs egy koordináló testület vagy szervezet, aki ha nem is rajta keresztül történik a szervezés, de legalább iránymutatást adna a meghívó félnek, hogy kit és miért lenne érdemes meghívni.
2. A hazai forgalmazásra elnyerhető éves támogatás mértéke egyre csökken, szétaprózódnak a pénzek, az együttesek nagy arányban saját szervezésben próbálnak érvényesülni, az elnyert pénzeket összerakva a fogadó intézménnyel, hogy így meghívják az előadást.

Mindezek mellett, azonban nagy segítség és előrelépés a Nemzeti Táncszínház belföldi forgalmazói tevékenysége (évi 50-60 előadás), amely jelenleg elsősorban gyermekelőadásokat tud értékesíteni vidéken.

3. Ahhoz, hogy külföldi meghívások és a turnék számát növelni tudjuk, és hogy a magyar táncszakma vissza tudjon kerülni a nemzetközi vérkeringésbe, azokat a külföldi impresszáriókat, fesztiválirodákat kell felkeresni, és felvenni velük a kapcsolatot, meghívva premierjeinkre, előadásainkra, fesztiváljainkra, akik nagy presztízsű fesztiválokra, ünnepi játékokra szervezik a meghívásokat. Ezekre a meghívásokra 1-2 nagyobb költségvetésű együttesen kívül, a szakma többségének egyáltalán nincsen lehetősége.
4. Nagyon kevés az együttesekről megjelenő színvonalas, minőségi katalógus, brossura, műsorfüzet, plakát, dvd, amely jelentősen elősegíthetné a hazai és nemzetközi forgalmazás beindítását.
5. A külföldi együttesek részére a több irányából történő, jó szándékú meghívások egyrészt kioltják egymást, másrészt a hiányos források miatt, elsősorban nem a művészeti érték importjára törekszenek, hanem a finanszírozás alacsony szintje miatt, közönségigényt próbálnak kielégíteni. Az így itthon bemutatásra kerülő előadások sok esetben ellentétesek a művészet alapértékeivel, amely a hagyomány és a művészi érték megjelenését kellene, hogy szolgálja.
6. Egy-egy világhírű, a nemzetközi táncszakma élvonalába tartozó együttes meghívása (utaztatás, szállás, étkezés, tiszteletdíj) olyan nagy összeg – min. 40-50 millió Ft – amelynek finanszírozására jelenleg csak a MŰPA, a Budapesti Tavasz Fesztivál és a Nemzeti Táncszínház tud eleget tenni – jelentős költségvetési, pályázati támogatással együtt.

Megoldási javaslatok:

1. Az önálló koncert- és menedzserirodák működésén felül, a táncszakma érdekében szükséges létrehozni az új Nemzeti Táncszínház bázisán egy menedzserirodát (4-6 fő), amely a hazai táncegyüttesek belföldi előadásainak értékesítését, megjelenését, és a külföldi együttesek magyarországi előadásait is szervezi.
2. A létrejövő iroda a Nemzeti Táncszínházon keresztül fontos koordinációs szerepet tölt be a többi szervezőirodával, intézménnyel együttműködve, a hangsúlyt a művészeti értékre helyezve, a szükségszerűen megjelenő populáris igények mellett.
3. A hazai előadások, együttesek külföldi megjelenésére egy olyan kapcsolatokkal, tapasztalattal és referenciákkal rendelkező nemzetközi irodát kell megbízni, amelynél az itthoni kapcsolatrendszerek nem befolyásolják a választást, és a piaci értékek, főként a minőség dönti el a kiválasztást.

4. A megbízott külföldi menedzserirodát folyamatosan meg kell hívni Magyarországra, hogy láthassák az új bemutatókat, ill. dvd-n megkaphassák azokat az előadásokat, amelyek szeretnének külföldi fesztiválokon, gálákon bemutatkozni. A menedzseriroda az előadott előadások jutalékából kerülne kifizetésre.
5. Szükséges a hazai táncszakma elsőszámú, legmagasabb színvonalon működő együtteseiből egy reprezentatív, külföldön megjelenő fesztivál, bemutatkozás létrehozása – pl. a Balassi Intézeten keresztül, a külföldi magyar intézetek szervezésében.

3. A TÁNCMŰVÉSZET KULTURÁLIS PIACA

3.4. A TÁNCFESZTIVÁLOK HELYZETE

Témavezető: Kiss János
Munkatárs: Csepí Alexandra

A jelenlegi helyzet bemutatása

A táncfesztiválok, a táncszakma kiemelkedő rendezvényei, mind a hivatásos és amatőr magyar társulatok, mind a határon túli vagy nemzetközi előadók életében. A Nemzeti Táncprogram keretében fontos, hogy ezek az események kellő figyelmet kapjanak, hiszen szerepvállalásuk a magyar táncművészet és a kulturális örökség megmutatásában, megtartásában, s mindezek mellett a jövő innovatív tendenciáinak alakításában elvitathatatlan.

A magyarországi táncfesztiválok csoportosításának egyik lehetséges módja a *téma* szerinti bontás.

Témáját tekintve megkülönböztethetünk olyan fesztiválokat,

- amelyek a művészeti ág több szegmensét próbálják megmutatni a balett társulatokon és a magyar néptánc együtteseken keresztül a kortárs független szféra előadóin át (pl.: Budapest Táncfesztivál, Magyar Táncfesztivál, Pécsi Nemzetközi Tánctalálkozó...),
- vagy tematikus – egy műfaj vagy téma köré épülő - fesztiválokat, így a biennále jelleggel megrendezett, az önálló estekre, szóló produkciókra fókuszáló Nemzetközi Monotánc Fesztivál; a SzólóDuó Nemzetközi Táncfesztivál; vagy a Miskolci Balett újonnan induló Mesebalett Fesztiválja).

Vonzáskörzetüket tekintve megállapítható, hogy a táncfesztiválok nagy része lokális jelentőségű (60 kilométeres vonzáskörzeten belülről kerül ki a fő közönsége), turisztikai jelentőségű a Budapest Táncfesztivál, a Magyar Táncfesztivál és a Pécsi Nemzetközi Tánctalálkozó. Popularitásukat tekintve közönség oldalról elmondható – főleg a több éves múltta visszatekintő rendezvények esetében - hogy a fesztiváloknak törzsközönségük van, új nézők bevonása minden évben feladata a szervezőknek.

Életgörbéjüket tekintve beszélhetünk felfutó fesztiválokról (pl.: Stúdiószínházi Táncfesztivál (Eger) vagy éppen a miskolci Mesebalett Fesztivál) érettségi szakaszban lévő fesztiválokról, melyek megrendezése már hagyománnyá vált, évente-kétévente ismétlődnek, több éves – akár évtizedes – múlttal rendelkeznek.

A fesztiválok művészeti értékük és kultúráközvetítésük mellett egyéb funkciókat is betöltenek. Az egyik fesztiválszervező „motiváció” a rendező előadó-művészeti szervezet számára, hogy az Előadó-művészeti törvényben meghatározott minősítésekor a kiemelt vagy a nemzeti státusz eléréséhez felmutatható a fesztiválszervező tevékenységük.

Minősített szervezet esetében az állammal kötött Közzolgáltatási szerződés és/vagy a Fenntartói megállapodás előírhatja az évi egy országos és/vagy nemzetközi jelentőségű előadó-művészeti fesztivál szervezését, mely egyfajta

kényszerhelyzetbe hozza a szervezeteket és számtalan újonnan - de kényszerből – születő fesztivált eredményez.

A frissen alakult balett társulatok és az anyaszínházról önállósodni kívánó tánctagozatok törekvései is újabb és újabb fesztiválok születéséhez vezetnek (lásd. Miskolci Mesebalett Fesztivál, egri Stúdiószínházi Táncfesztivál).

A fesztiválok városmarketing, város imázs funkciója sem elhanyagolható: a Fenntartó Önkormányzat, vagy városvezetés szemszögéből a fesztiválok fontos nyilvánosságformák, mely a várospolitikára számára demonstratív funkciókkal rendelkeznek: dinamizálják a várost, hozzájárulnak a hely nevének és hírének öregbítéséhez. Ennek felismerésével a rendezvény helyszínéül szolgáló város (érdeke is lehet) jelentős támogatást nyújthat a fesztivál megrendezéséhez.

Szponzoráció és Fenntartói támogatás mellett meghatározóak az ún. Állami támogatások: a Nemzeti Kulturális Alap - Kulturális Fesztiválok Kollégiuma, az Emberi Erőforrások Minisztériuma által a fejezeti kezelésű előirányzat kiírt pályázatok (lásd. 2.6. altéma) és a Magyar Művészeti Akadémia művészeti program támogatásai.

Fontos megjegyezni, hogy a táncművészet profilú eseményekből, fesztiválokból a társművészetek is profitálnak. Egy táncfesztivál állandó járulékos szakmai körei a fotóművészek, zenészek, képzőművészek, esetenként a filmművészet és a színházművészet képviselői is. Ez „összművészeti” jelleget kölcsönöz a táncfesztiváloknak, elősegíti a különböző művészeti ágak közötti kommunikációt.

Fesztiváltérkép:

Magyar Táncfesztivál - Győr

Keszthelyi Táncpanoráma - Keszthely

Kalászi Kortárs TáncTalálkozó - Budakalász

Stúdiószínházi Táncfesztivál – Eger

Mesebalett Fesztivál – Miskolc

Pécsi Nemzetközi TáncTalálkozó – Pécs

„A tánc fesztiválja” - Országos és Nemzetközi Kortárs Összművészeti Találkozó – Veszprém

Táncfarsang - Nyíregyháza

Budapest székhelyű fesztiválok: Budapest Táncfesztivál, Duna Karnevál, Sissi Őszi Tánchét, Nemzetközi Tánckurzus és Fesztivál, Monotánc Fesztivál, SzólóDuó Nemzetközi Táncfesztivál, L1danceFest...

A problémák összegzése

A magyarországi fesztiválok jelenének összefoglalásával megállapítható, hogy tematikájukban a táncszakma műfajait felölelik, számos jelentős, nagy múlttal és hagyománnyal rendelkező táncfesztivál van. Új tendenciaként megfigyelhető, hogy különböző motivációkkal, de sorra születnek a friss táncfesztiválok, azonban a kulturális fesztiválok támogatása nem fejlődik ugyanezzel a léptékkal.

Az is megállapítható, hogy a fővárosban több fesztivál van, mint a vidéki régiókban és az is észlelhető, hogy vannak a táncfesztiválok szempontjából „érintetlen” területek

A fesztiválok szervezésével kapcsolatban, az alábbi két nézőpont ütközik egymással:

1. Jelentős, tiszta profilú, egymástól megkülönböztethető fesztiválok legyenek, amelyek támogatása biztosított (kevésbé bizonytalan), melyeknek esélye van lokális jelentőségűből, turisztikai jelentőségűvé válnia
2. Magyarország minden térségében legyenek kisebb méretű fesztiválok, amelyekkel a táncművészet olyan helyekre is eljuthat, ahol nincsenek állandó hivatásos tánctársulatok.

A fesztiválok „nemzetköziségének” kérdése sem elhanyagolható. A „kisebb” kört érintő fesztiválok (pl.: SzólóDuó) tudnak külföldi előadókat meghívni eseményeikre, azonban a „nagyobb” fesztiválok - például a nemzetköziségét a nevében is viselő Pécsi Nemzetközi Tánctalálkozó kellő anyagi háttér hiányában a magyar táncművészetet bemutató fesztiválok pandanja.

Megoldási javaslatok

1. A táncszakmának világos, egzakt adatokon alapuló képet kell kapnia nem csak a magyarországi táncfesztiválok egészéről, de a művészeti fesztiválokról is, ehhez hatásvizsgálatokat kell készíteni a jelenlegi táncfesztiválokról egységes módszertan alapján (látogatottság, nézői összetétel, fellépők szempontjából, fesztiválok társadalmi-kulturális és gazdasági (turisztikai) hatásainak mérése, stb.
2. A pályázatok, támogatások tartalmi és időbeli összehangolása
3. A minőségi fesztiválok hosszú távú támogatásának biztosítása. (legalább 3 év)

3. A TÁNCMŰVÉSZET KULTURÁLIS PIACA

3.5. BEAVATÓ SZÍNHÁZAK ÉS PROGRAMOK / A TÁNC, MINT TÁRSADALMI-PEDAGÓGIAI MÓDSZER

Témavezető: Lőrinc Katalin
Munkatársak: Gyevi-Bíró Eszter, Juhász Dóra, Németh Katalin,
 Kotsis Ágota, Kun Attila, Varga Nikoletta

A jelenlegi helyzet bemutatása

Az európai színházi nevelési („Theatre in Education”) hagyományokhoz lassan, mintegy két évtizedes késéssel zárkózik fel a hazai szakma.

Az első komolyabb lépések mintegy 15 éve a szakmai képzéssel foglalkozó iskolák (Pécsi Művészeti Szakközépiskola, Magyar Táncművészeti főiskola), és a táncelőadásokat befogadó, forgalmazó helyszínek és szervezetek tették meg első sorban a tánc népszerűsítése érdekében. A tanintézmények elsődleges célja a potenciális tanulók számának növelése; (a rendszerváltást követően radikálisan csökkent a művészeti pályák, mint kenyérkereső foglalkozás presztízse); tehát a szakma utánpótlásának előmozdítása. A befogadó helyek és szakmai szervezetek pedig a táncelőadások nézőszámának serkentését tartotta szem előtt, hiszen a rendszerváltás itt is radikális változást hozott: a kiszélesedő, új irányzatokkal (mint például: kortárs tánc) bővülő kínálat mellett leállt a „felülről” vezényelt és támogatott színházlátogatás néhány alapmechanizmusa.

Az első társadalmi / nevelési lépések tehát kimondottan a szakma, a hivatásos művészeti lét érdekében történtek. Maguk a táncgyűttesek eleinte kevés részt vállaltak ebben: a Trafó beavató programját is hivatásos drámapedagógus vezette, a táncost legfeljebb illusztrálásra kérték fel az ilyen esetekben, és a táncosok nehezen voltak bevonhatók egy improvizatív verbális és mindenekelőtt interaktív akcióba.

Ekkor a táncművész szakma a táncról, a mozdulatról, mint személyiségi, viselkedési problémákat kezelő és gyógyító módszerről csak távolról hallott. A tevékenységet olyan szakemberek folytatták (ld: Merényi Márta, Dévény Anna, Gabnai Katalin), akik nem a táncművészet világából, hanem vagy a gyógyítás, vagy a drámapedagógia szakterületéről érkeztek.

Komolyabb változást az hozott a szakterületre, hogy az európai csatlakozást követően, (később pedig, a 2008-as nemzetközi gazdasági válság nyomán még inkább): a művészeti célok támogatásának addigi hazai és külföldi forrásai megcsappantak. A külföldi pályázati lehetőségek sokkal inkább a nemzetközi (európai) együttműködésre, a társadalmi indokoltságra alapozott, és legtöbbször koprodukciós lebonyolítást ígérő projektekre irányultak, mintsem egyes társulatok vagy programok finanszírozására. Így a szakma jó értelemben véve „rákényszerült” az empatikus, körültekintő, valós társadalmi igényekre fókuszáló tervezésre úgy nevelési, mint művészeti tevékenysége terén.

Az utóbbi 6-8 évben tehát az alábbi tevékenységek erősödtek fel a területen:

1. Iskolai, tantermi programok: olyan gyermek- és ifjúsági rétegek elérése (saját közegükben), amelyek nem, vagy csak részlegesen jutnának el táncelőadásra, - jó esetben beszélgetéssel a rendhagyó tanórát követően (még jobb esetben már azt megelőzően is.): ez a tevékenység elsődlegesen a művészet személyiségformáló, problémák megoldásában segítő képességére épít: alapvetően társadalmi, mentálhigiénés funkció betöltésére is alkalmas. (Példa: Juhász Kata tantermi előadásai.)
2. Színházi, vagy tér-specifikus beavató programok: a színházba ellátogató csoportok előadás előtt bevezető, utána pedig közös feldolgozásra alkalmas beszélgetésen vesznek részt. Ez is elsősorban a színházi terület hagyományait követő tevékenység, a művészek szempontjából nyilván könnyebben megvalósítható, mint a „kiszállás”, de komoly személyiségfejlesztő és szociológiai eredményei is lehetnek. (Példa: Trafó, Nemzeti Táncszínház, Közép-Európa Táncszínház ifjúsági beavató programjai.) A tér-specifikus akciók is „kiszállással” járnak ugyan, de jellegük az adott térnek megfelelően improvizatív: aluljárók, plázák, utcák/terek, múzeumok (stb.) adják e tevékenység pillanatnyi terét és azok pillanatnyi vendégei a nézők ott és akkor: ez a tevékenység is olyan „nézőket” ér el, akik nem feltétlenül kerülnének kapcsolatba művészettel e nélkül. Az interaktivitást kevésbé igényli (maga a helyzet már eleve az), de kreativitást, a helyzet állandóan változó és váratlan alakulásaira jól reagáló művészeket mindenképp. (Példa: Angelus Iván projektjei a Budapest Tánciskolával.)
3. Társadalmi szinten kiszélesedő tánc-és mozgástanulás lehetőségei is megsokszorozódtak. A korábbi, a tehetségnevelésre koncentráló táncoktatás mellé egyre inkább felzárkózik valami, ami társadalmi szinten sokkal fontosabb: a balett és egyéb „elit” technikák tanulását a mindenki számára könnyebben elérhető mozgáslehetőségek, az azon keresztül történő test/lélekharmonizálást előmozdító lehetőségek váltják fel.
A Pilates, jóga, Alexander technika, Feldenkrais, kontakt improvizáció, vagy az éppen népszerű táncok: mind olyan módszerek, melyek mindenki számára, bármi kötelezettség vagy életkorra való tekintet nélkül közel hozhatják a mozgás, a tánc minden mentálhigiénés és személyiségformáló tulajdonságait. (Nem mellesleg: ez a tevékenység a pályájukat befejezni kényszerülő hivatásos táncművészeknek is széleskörű átképzési terepet kínál! Ma már sok 35 fölötti kolléga előbb választja a jóga, vagy Pilates-oktatást, mintsem „kiöregedne” és keresésképtelenné válna.)

A problémák összegzése

1. Hiányzik a táncművészek drámapedagógiai képzése. Ma a Magyar Táncművészeti Főiskola tánctanár MA szakán már foglalkoznak ezzel, de az itt tanulók legtöbbször a pedagógia, az oktatás terén hasznosítja /majd/ ezt a tudását, nem pedig a nézőkkel az alkotóművészet eszközén keresztül kommunikáló alkotók, előadók gyanánt, így a táncművészek képzésének is részét képezhetné és az átképzési programok között is figyelembe lehetne

venni, mint ajánlást. Probléma az is, hogy a színházi alapú drámapedagógia terén vannak bevált, akkreditált képzések, de a táncra alkalmazhatóság specifikumai itthon még nem elég ismertek: szükség lenne külföldi szakemberektől tanulni.

2. Az iskolai programokat nyilvánvalóan nehezíti, hogy a tanintézményeknek nincs elég felszabadítható ideje, hogy ezek a programok kiteljesedhessenek, s a tanulási tevékenység szerves részének ismerjék el. A NAT lehetővé teszi ezt a tánc és dráma részeként, illetve a tananyaghoz kapcsolódó tematika összeállításával. Ez a folyamat várhatóan nagyon lassú lesz, a drámapedagógia és tanítási dráma is csak fozslányaiban, s csak kitüntetett helyeken kap helyet, jelentős szakmai lobbí után is.
3. Az alkotó/előadó művészekről különös odafigyelést, időigényes munkát igényel az iskolai, vagy akár felnőttek számára szervezett, valamint egyéb pedagógiai célú tevékenység, a jelenlegi finanszírozási feltételek mellett erre már kevés idő jut, főként azért, mert nem kizárólag saját „tanult szakmájukat”, a táncot gyakorolják csupán ezekben a programokban, melyek ezen túlmutató ráfordítást is igényelnek tőlük.

Megoldási javaslatok

1. Nem minden társulat engedheti meg magának erre specializált szakember segítségét. Mivel jelenleg nincs pályázati forrása a táncművészethez kapcsolódó színházi nevelési programoknak, pályázati keretet kell biztosítani a társulatok / szakmai szervezetek számára az említett programok lebonyolításában szakmai segítséget nyújtó drámapedagógus vagy egyéb szakember alkalmazásához, továbbá a saját kezdeményezésű és önállóan létrehozott szakmai programok megvalósítására.
2. Kisebb társulatok, független táncművészek/alkotók számára (a saját projektek kivitelezése érdekében) ingyenes drámapedagógiai, színházpedagógiai és vagy/ táncterápiás kurzus, oktatás lehetőségének megoldása, az erre a célra alapított keretből. Elengedhetetlen a külföldi tanulmányutak és vendégoktatók finanszírozása, mert a hazai szakterület még nem rendelkezik kellő ismerettel!
3. A táncszakma alkotóit, mivel tőlük külön erőfeszítéseket (eredeti szakmájukon felüli tudást, időigényes szervezést és kreativitást) igényel a pedagógiai célú feladat: helyzetbe kell hozni: működési költségeik támogatásán belül kiemelten segíteni az iskolai tevékenységet, hiszen az sokkal nehezebb művészi feladat (amellett, hogy időigényesebb is), mint a színházi alkotás/előadás.
4. Szükséges egy szakmai bázis kiépítése, ehhez indulásként erősíteni kell a párbeszédet olyan szervezetek között, akik tánchoz kapcsolódó oktatási programokat vezetnek, koordinálnak. Egy ilyen szervezet (vagy megbízott szakértők) első feladata egy hatástanulmány készítése, mely által

bizonyítható a tánc pozitív hatása mindenkire, össztársadalmi szinten, az aktivitás jellegétől függetlenül is.

5. Érdekeltté kell tenni a tanintézményeket abban, hogy tantervi programjukban helyet és időt biztosítsanak a táncos/mozgásos „rendhagyó óráknak”. Kellő és megalapozott tájékoztatással el kell érni, hogy a tanuláshoz ezt a speciális módját (az egyéb célok, mint közösségépítés, drogprevenció, serdülőkori problémák, stb mellett) az intézmények is szükségesnek ítélik, s a kerettantervben erősödjön a tánc megjelenése is. A színházlátogatás, előadások megtekintése (ez a passzívabb részvétel) érdekében is szervezettebben, tudatosabban kell fellépni az oktatási intézmények felé. Mindez a 4. pontban jelzett szakmai csoport (alkalmazottjainak) is feladata lenne.

4. HATÁRON TÚLI TÁNCMŰVÉSZET

Témavezető: András Mihály

A jelenlegi helyzet bemutatása

Románia területén, Erdélyben hat magyar hivatásos táncegyüttes, míg Felvidéken Szlovákiában egy működik.

1, Oktatás:

Mindegyik társulatnak van létjogosultsága, közönsége, fellépési lehetősége. Az együttesek intézményeiben, zömében főállással rendelkező táncosok azon kívül, hogy táncolnak, többnyire hivatástudattal, lelkesedéssel oktatnak, koreografálnak, műsorokat rendeznek együttesükben és szabadidejükben azon kívül, az amatőr néptánc mozgalomban.

Miközben munkahelyük általában elég feszes tempót diktál az anyagismeret, koreográfia és színpadi lét tekintetében, ugyanakkor „hályogkovácsok” is, hiszen autodidakta módon fejlődő, diploma vagy szakképesítés nélkül művelik a szakmát, ami hátrányos számukra már napjainkban is, de főleg a jövőbeni szakmai lehetőségek, karrier tekintetében.

Az ilyen helyzetbe szorultak javadalmazása is gyengébb a diplomásokénál, ugyanakkor a szakmai perspektíva nélküli állapot megszűnik vonzónak lenni. Emiatt elindul egy, a szakmát nagymértékben gyengítő szelekció - a tehetségesebbek, rátermettebbek, még ha vonzódnak is a táncos életpályához, más, diplomát adó, fejlődést biztosító vagy jobban fizetett, szakmát keresnek. Igaz ez még jó néhány kiemelkedő táncosra, oktatóra, akik tehetségüket az amatőr néptánc mozgalomban fejtik ki és igaz ez azokra a fiatal néptáncosokra, akik az iskola mellett egy-egy tánccsoport tagjaként kiemelkedő tehetséggel, érettségi vizsgájuk után, bármennyire is rátermettek a pályára, ez irányú képzés hiányában diplomát adó szakmát választanak és továbbra is az amatőrök között maradnak.

A fenti gondok a Kolozsvári Magyar Opera balettkarát is érintik, amelynek összetételét, fejlődését jelentősen befolyásolja az, hogy a táncosok többségét csak középfokú végzettséggel lehet alkalmazni, és ennek mértékében alacsonyabb a fizetésük is. Mivel felsőfokú végzettséget – megfelelő oktatási intézmény híján – nem szerezhettek, a balettkar tagjai számára csábítóak a külföldi munkaajánlatok, ami főként a férfikar működését lehetetleníti el.

2, Archívumok – szakmai házak

Hatalmas feldolgozott és feldolgozatlan magyar néptánc archív anyag létezik különböző archívumokban, helyenként jól hozzáférhetően, helyenként majdhogynem elfeledetten. Ezek az archívumok jelen pillanatban szűkös anyagi és személyi lehetőségeik okán nem tudják betölteni hivatásukat az oktatásban, a közművelődésben, hagyományőrzésben és a színpadi néptáncművészetben sem.

A problémák összegzése

1, Oktatás:

Nincs a szülőföldön megszerezhető akkreditált szakképzés, közép és felsőfokú, honosítható diplomaszerezési lehetőség a Magyarország határain túl élő magyarságnak. A lecsatolt területeken a magyarok ezt az anyanyelvi képzést nem fogják megkapni a többségi nemzettől. Különösen igaz ez a néptáncra, mivel ez a kisebbségbe került magyarok sajátossága, de ugyanígy szükség volna magyar elméleti balett oktatásra is. Jelenleg a Kolozsvári Magyar Opera balettkara többségében román nemzetiségű táncosokból áll, mivel a magyar fiatalok számára anyanyelvükön elérhetetlen a szükséges szakképzés. Csak a magyarországi szakmai és gazdasági akarat tud ezen a területen segíteni, megoldást hozni.

2, Archívumok – szakmai házak:

Alapvető probléma a szervezetek anyagi forrás-, eszköz-, és szakember hiánya.

Megoldási javaslatok

1, Oktatás:

A Magyarországon bevált képzési formák, gyakorlatba helyezése a határon túli területeken.

- Néptánc:
Létre kell hozni a csíkszeredai Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetemen a népművészeti kart – magyar népzene és magyar néptánc szakiránnyal, két önálló szakiránnyal - akkreditált egyetemi diploma megszerzésére.
- Klasszikus balett, kortárs tánc:
Megfelelő anyagi forrásokat kell biztosítani, a Magyar Táncművészeti Főiskola számára, hogy aktívabb tevékenységet tudjon ellátni a határon túli magyar táncművészképzésben.

2, Archívumok – szakmai házak:

- Magyarországi szakmai irányítással működő Kárpát-medencei hálózat létrehozása, és működtetése. magyarországi szakmai irányítással működő Kárpát-medencei hálózatot létrehozni, működtetni.
- Kárpát-medencei archiváló, digitalizáló, folklórgyűjtő munkát folytató munkapontokat kell létrehozni, a meglévőket megerősíteni, az ebben járatos szakmai intézmények, szervezetek, szakemberek tapasztalatára és felügyeletére támaszkodva.

5. TÁNCTUDOMÁNY, TÁNCKRITIKA, TÁNC SZAKMAI LAPOK HELYZETE

Témavezető: Dr. Bolvári-Takács Gábor

A jelenlegi helyzet bemutatása

1. Az 1950-es években alapított, egykor szakmailag nagyon aktív és mértékadó Magyar Táncstudományi Társaság, az utóbbi időszakban működését minimálisra csökkentette.
2. A táncstudomány terén fordulópontnak tekinthető a Magyar Tudományos Akadémia Táncstudományi Munkabizottságának megalakulása, 2010. május 19-én. A munkabizottság éves munkatervük alapján szisztematikusan feltérképezi a hazai tánckutató műhelyeket, kéthavonta mindig más helyszínen ülésezik, tudományos konferenciákat szervez, kiadványokat ad közre.
3. A tánc kutatás három legfontosabb intézménye ma Magyarországon az OSZMI Táncarchívuma, az MTA BTK Zenetudományi Intézetének Néptánc osztálya valamint a Magyar Táncművészeti Főiskola. Mindhárom intézmény aktívan vesz részt az MTA Táncstudományi Munkabizottságában, emellett önálló kutatásokat finanszíroznak, kiállításoknak és konferenciáknak adnak helyet, publikációkat jelentetnek meg.
4. A hazai tánckritika helyzete megoldatlan. Nincs szervezett kritikusképzés, a Táncművészeti Főiskola táncelméleti szakíró szakja, illetve a tánc történet-tanárképzés érdemi változást e téren nem hozott.
Alig van a táncélet eseményeire hivatásszerűen és folyamatosan reagáló kritikus. A napilapokban állandó kritikai rovat nem létezik. A közönség és a szakma kapcsolatát erősítő művészeti hetilap (mint korábban a Film, Színház, Muzsika vagy a heti Pesti Műsor) nincs. A Magyar Táncművészeti Főiskola által 2013-ban, „Alkotás-befogadás-kritika” címmel rendezett tudományos konferencia éppen a kritikusokat nem tudta megszólítani, de nem hoztak érdemi sikert a korábbi években a különböző táncszakmai rendezvényekhez kapcsolt próbálkozások sem (győri, pécsi, miskolci fórumok). Az egyes szakmai lapok saját utánpótlásukat maguk próbálják megoldani. Ennek legújabb, eredményeket felmutató kísérlete az „Ellenfény” tánckritikai műhelye, és az újraindult „Táncművészet” is próbálkozik hasonló kezdeményezéssel.

A tánckritika minőségi műveléséhez szükséges tényezők tehát hiányoznak, amelyhez az intézmények, a szakmai szervezetek és a sajtóorgánumok együttműködése lenne szükséges.

5. A táncszakmai lapok helyzete a „Táncművészet” című folyóirat újraindításával lényegesen megváltozott. Az 1951-ben alapított folyóirat megszakításokkal 2010-ig jelent meg. A 2014-es újraindításban és a lap további működtetésében a hazai táncélet intézményei részéről eddig példátlan együttműködés alakult ki. Emellett elsősorban színház- és zeneművészeti folyóiratok, illetve programmagazinok tesznek közzé rendszeresen táncszakmával kapcsolatos írásokat, mint pl: Színház, Ellenfény, Criticai Lapok, Folkmagazin, Magyar

Teátrum, Zene-Zene-Tánc, Premier, Pesti Műsor. Sajnos e lapok egy része folyamatosan ki van szolgáltatva a változó gazdasági környezetnek, a tulajdonos és a piac igényeinek, valamint az NKA támogatási prioritásainak. Tudományos szempontból a Táncművészeti Főiskola kiadásában megjelenő „Tánc tudományi Közlemények” évi két számmal folyamatos megjelenési lehetőséget biztosít, de önmagában kevés a tánc tudomány eredményeinek népszerűsítéséhez. Hiánypótlóak és színvonalasak a nemcsak táncsal foglalkozó „Parallel” folyóirat tudományos igényű cikkei is.

Megoldási javaslatok

1. Az MTA Tánc tudományi Munkabizottságának tevékenységét szélesebb mederbe helyezheti, ha együttműködési megállapodást köt a Magyar Táncművészek Szövetségével, illetve a Magyar Művészeti Akadémia megfelelő tagozataival.
2. Kezdeményezni kell a Magyar Tánc tudományi Társaság működésének újraindítását, aktivitásának növelését.
3. Kívánatos az 1958-tól 2003-ig megjelent „Tánc tudományi Tanulmányok” című periodika újraindítása a Magyar Táncművészek Szövetsége és a Magyar Tánc tudományi Társaság együttműködésében, amelyre egyébként a Szövetség elnöksége már tett lépéseket.
4. A „Táncművészet” folyóirat és a többi táncművészettel foglalkozó szakmai lap szilárd gazdasági alapokra állítása mely nélkülözhetetlen a folyamatos megjelenéshez.
5. Megfelelő anyagi támogatást kell biztosítani a szakmai adatbázissal rendelkező, hírközlő internetes szaklapoknak is, amelyek folyamatosan friss, táncról szóló információkkal látják el a szakmát és az érdeklődő közönséget (néha interjúkat, ritkán kritikát is közölnek). Ezt a funkciót – megfelelő támogatás esetén – el tudná látni a „Tánckritika.hu” (www.tanckritika.hu) és a „Táncélet.hu” (www.tancelet.hu).
6. Szorgalmazni kell a tánckritikát közlő orgánumok együttműködését.
7. Az együtteseknek elő kell segíteni előadásaik ingyenes vagy kedvezményes megtekintését a tánckritikusok számára.

6. A TÁNCMŰVÉSZET MEGJELENÉSE A MÉDIÁBAN

Témavezető: Péli Nagy Kata

A jelenlegi helyzet bemutatása

1. Táncművészképzés, oktatás

Sokat emlegetett probléma a közép- és felsőfokú táncművészképzésben a jelentkezők létszámának jelentős csökkenése. A kommunikációs aktivitás ezért ezen a területen az oktatási intézmény bemutatását, népszerűsítését és a toborzást szolgálja.

Az iskolák napi rutinszerű működése ugyanakkor csak ritkán bír olyan információs értékkel, amely átlépi a nagyobb sajtóorgánumok hírérzékenységi küszöbét, ezért aktív sajtószervezés nélkül a megjelenés csak ad hoc jellegű és csekély. Az intézmények reprezentációja még az educatiós szaksajtóban is elenyésző és eseti.

A Magyar Táncművészeti Főiskolát kivéve jelentős szaktudással megtámogatott önálló kommunikációs tevékenységet általában az intézmények nem folytatnak. Ennek egyik oka, hogy az intézmény léte és működése nem függ a sikeres kommunikációtól, noha a területet érintő kormányzati és fenntartói döntéseknél egyáltalán nem mellékes, hogy mi jelenik meg a sajtóban.

2. Együttesek, társulatok, színházak

Az intézményi kommunikáció célja a repertoár bemutatása, arculatépítés, nézőszám növelés. Struktúrától függetlenül fontos az előadások látogatottságának növelése, a kisebb, független együtteseknél sokszor alapvető finanszírozási kérdés. A kommunikáció felépítését és hatékonyságát tekintve jelentős különbségek vannak a nemzeti, a kiemelt, és a független társulatok között.

A nemzeti és a kiemelt társulatok jobbra célzott büdzsével rendelkező kommunikációs tevékenységet folytatnak, önálló munkakörben foglalkoztatott egy vagy több szakemberrel.

Az esetek többségében megfelelő pénzügyi kereteket biztosítanak a fizetett megjelenésekre, aktív marketinget folytatnak, a sajtóban jól pozícionáltak, kialakítják és erősítik az arculatukat, önálló kiadványokkal jelennek meg a médiapiacra. Jól kiépített kapcsolati rendszerükön keresztül hírérték alapon is sikeres kommunikációt folytatnak.

Ugyanakkor jellemző, hogy nem készítenek kommunikációs tervet és stratégiát. Ez ugyanis nem azonos az éves bemutatókra és előadásokra, rendezvényekre épülő sajtómegjelenések naptári ütemezésével. Nem tematizálják a hazai sajtót, még a szaksajtót sem. A sajtóterületért felelős munkatárs ritkán kezdeményez, javasol a társulat vezetésének média akciókat, nincs piackutatás, nem dolgozzák fel a nézői reakciókat, igényeket (a közösségi média erre kiváló lehetőséget ad). A társulat arculatán kívül nem építenek fel kommunikációs célból „művészi celebeket”, „húzó arcokat”. Jobbra a társulatvezetők, az alkotók képviselik az együttest a szakmai elismertségre alapozva.

Szükség lenne az egyes társulatok kommunikációs tevékenységének, megmozdulásainak összehangolására is.

Az előzőektől eltérően néhány együttes szakmai fajsúlyánál, intézményi kereteinél fogva a kommunikációra, valamint a marketingre jelentősebb összegeket és szaktudást tud mozgósítani, ezért professzionális tevékenységet folytat. (Magyar Nemzeti Balett)

A függetlenek és a kisebb társulatok kommunikációja általában koncepciótlan és eseti. Ritkán képesek szakember segítségével megszólítani a sajtót, ha igen, leginkább projekt jellegű, eseményre vagy bemutatóra szorítkozik a tevékenységük, hosszabb távra nem terveznek. Mind kommunikációs, mind művészi szempontból nehezen pozicionálják magukat, a sajtótartalmak ilyen módon alig előállíthatók, amit megjelentenek magukról, az a média számára nehezen értelmezhető. Nem egyszer a hírverés szükségességének felismerése is hiányzik. Alapvető gondot okoz a közkapcsolatokra fordítható összegek elkülönítése, fizetett megjelenésre ritkán költenek, hírértéken pedig nehezen „eladhatóak”. Sajtójelenlétük a személyes kapcsolati hálójukon keresztül a szívességeken alapul. A befogadó játszóhelyek nem végeznek számukra valódi, hatékony sajtóhírverést.

Ez alól kivétel a Nemzeti Táncszínház tevékenysége, amely a társulatok és az előadások számára megfelelő büdzsével alátámasztott profi pr és marketing munkát folytat. Erre a kistársulatok jobban ráépíthetnék a saját kommunikációjukat.

3. A táncművészet társadalmi elismertsége, a táncművészek munkaerő-piaci helyzete, szociális pozíciója

A szakmai elismerések, díjak odaítélése, a díjazottak személye mindig kiemelkedő sajtóvi szhangot eredményez. A táncosok speciális munkaerő-piaci helyzete, annak sajátosságai és következményei viszont alig hagynak nyomot a hazai sajtóban. Ez az érdekérvényesítés szempontjából nem hozza kedvező helyzetbe az ágazatot.

4. Táncstudomány, tánckritika, táncszakmai lapok, média felületek

A hazai médiavilág jelentősen megváltozott az elmúlt években, és állandóan változik, mert ez a sajátossága. Az azonnali, folyamatos kommunikációt a közösségi média felületek technikailag lehetővé teszik, amit ki is kell használni. Egy piacorientált, közepes méretű, és még csak nem is piacvezető pénzügyi szolgáltató cég naponta 4-5 posztot helyez ki az oldalára.

A közösségi média a legolcsóbb és leggyorsabb piacépítő felület, a csoporton belül nagy az összetartó erő, amit az azonos érdeklődési kör alapoz meg. Ilyen módon csekély a meddőszórás, közvetlenül a célcsoporthoz lehet hozzáférni, és a megosztásokon keresztül a közösség saját magát szaporítja.

Sajátossága azonban, hogy a „szörnyet” folyamatosan etetni kell, speciális tartalmakat és közlési stílust igényel, ha ez nem tudatosul, akkor ez közönség vesztéssel jár. Képnélküli, hivatalos nyelvű posztok azonnal ellökik az oldalról az odatévedtet, de még az oldalkedvelőt is. A posztokon keresztül viszont azonnal lemérhető a piac (a nézők) reakciója, az oldalhoz kapcsolódó elemzések pedig viszonylag széleskörű, piaci szegmentációt tesznek lehetővé.

A közösségi oldalak rugalmasabbak a weboldalaknál, de nehezebb a tartalmak követése és visszakeresése, az önkiszolgálást pedig nem teszi lehetővé. Az internetes felületeket (a hozzá kapcsolódó széleskörű lehetőségeket kínáló alkalmazásokkal együtt) viszonylag jól kezelik a táncszakma intézményi és egyéni képviselői, bár még mindig a „mindent mindenhova tegyünk fel” elv érvényesül.

A média paletta egészét tekintve sem jellemző táncberkekben, hogy az egyes célcsoportokhoz hozzárendeljék a megfelelő médiafelületeket az odaillő tartalommal, az pedig különösen ritka, hogy ezeket megjelenés szerint időben is koordinálják. Vagyis azokon a csatornákon keresztül szólítsák meg a potenciális nézőket, amiket azok valóban használnak, és azzal az üzenettel, ami őket érdekli, ami számukra értékes lehet. (Főlöszleges pénzt költeni egy éjszakai műsorban történő megjelenésre, vagy egy archív műsorokat közvetítő csatorna reklámfelületére, ha a célcsoport a 10-14 éves korosztály, még ha olcsó is.)

A problémák összegzése

A hagyományos sajtóorgánukok, médiafelületek tevékenységében az utóbbi időben a táncművészet szempontjából az alábbi tendenciák emelhetők ki:

1. A nyomtatott sajtóban a kultúrára szánt felületek nagysága csökkent.
2. A televízió adásaiban nincsenek táncelőadások, a korábbi táncművészettel foglalkozó műsorok megszűntek.
3. A rádiók, televíziók műsorstruktúrájában visszaszorult a kulturális magazinműsorok aránya. A közmédia csak alkalmanként tart fenn olyan műsorokat, amelyek portrék vagy hosszabb bemutatkozó összeállítások, riportok adásba kerülését is lehetővé teszik.
4. A kereskedelmi rádiók ugyan igyekeznek fenntartani kisebb műsoridőket a kulturális információk számára, ezek azonban a kevésbé hallgatott, „hulladék időkben” vannak, és jobbára aktuális ajánlókra terjednek ki.
5. A kereskedelmi televíziók műsorstruktúrájában a táncműfaj érdemlegesen a tehetségkutató vagy szórakoztató műsorokban jelenik meg, amely kommunikációs szempontból hasznos információk közlésére ugyan alkalmas, de legalább fenntartja a műfaj iránti érdeklődést, és népszerűsíti az egyes táncműfajokat. Bár ezek legtöbbször nem tartoznak a művészet körébe.
6. Külön kiemelendő a közmédia Fölszállott a páva-sorozata, amely fontos és értékes missziót töltött be a műfaj népszerűsítésében.
7. A tánckritikai írárok hagyományos felületei, rovatai a nyomtatott napi sajtóban már csak elvétve találhatók meg, jobbára a heti, kétheti és havi műsorújságokban összpontosulnak az adott lap profiljához igazodva.
8. Az utóbbi időszak médiatrendjéhez igazodva a szakírások, ajánlók súlypontja áttevődött az olcsóbb, a célcsoportokat hatékonyabban elérő, és nagyobb

elérhetőséget jelentő webes felületekre. Hátrány ugyanakkor, hogy jobbra azokhoz ér el, akik egyébként is érdeklődnek a táncművészet iránt.

9. A szakújságírókon kívül viszonylag csekély a táncművészethez értő, és az iránt érdeklődő újságírók száma. Ez a tömegmédiákban való színvonalas megjelenést is gátolja.

Megoldási javaslatok

1. Az önálló sajtószervezéssel rendelkező, ezen a területen külön munkatársat, vagy osztályt foglalkoztató együttesek, társulatok kommunikációjának eseti összehangolása. (nagyobb projektek, rendezvények, évadkezdés és zárás stb.)
2. A vidéken működő társulatok fővárosi és országos sajtómegjelenésének koordinálása elősegítése. Közös akciók, például évadkezdéskor.
3. A kultúra iránt fogékony, tömegmédiában, vezető műsorokban tevékenykedő újságírók táncművészeti képzése. Akár pályázati forrásból finanszírozott, és a Magyar Táncművészek Szövetsége által szakmailag támogatott szakújságíró, kritikus képzés. Nem szakmát kell adni, és nem újságírókat kell képezni, hanem már befutott, szakmai tapasztalattal rendelkező újságírókat kell a szakmával megismertetni. A táncszakma médiába beépült ügynökeként kell rájuk számítani. Létre kell hozni egy szakújságírói klubot.
4. El kell érni a táncprodukciók televíziós rögzítését és műsorba kerülését, valamint a táncművészettel foglalkozó magazinműsorok újraindítását.
5. Létre kell hozni egy Táncművészeti Kommunikációs Ügynökséget, amely a marketinget, és sajtómunkát külön nem végző kisebb társulatokat, együtteseket szakmailag támogatná, segítséget nyújtana nagyobb projektek, fesztiválok kommunikációs lebonyolításában, kidolgozná a szakmai érdekek megjelenítésének kommunikációs stratégiáját. Az ügynökséghez csatlakozó együttesek esetében, összehangolná az egyes marketinglépéseket, és megjelenéseket, egy nagyobb csomagba gyűjtve kedvezőbb megjelenési tarifákat alkudna ki a médiafelületek befoglalásakor.
6. A Magyar Táncművészek Szövetsége vezetésével irányított sajtókampányokat kell kapcsolni a szakmát érintő jogszabályváltozások folyamatához. Az érdekképviselői nyilatkozatokon kívül, konkrét esetek, személyek, történetek „előre tolásával” élővé, megfoghatóvá kell tenni a problémákat, és a kampányokon kívül is napirenden tartani a szakma megoldást sürgető gondjait.

7. ÉRDEKKÉPVISELET ÉS SZAKMAI KAPCSOLATOK

Témavezető: Dr. Bolvári-Takács Gábor

A jelenlegi helyzet bemutatása

A Magyar Táncművészek Szövetsége vezető szerepet tölt be a hazai táncéletben. Jogelődje az 1948. február 28-án Ortutayné Kemény Zsuzsa elnökletével megalakult Magyar Táncszövetség, amely 1950. december 31-én megszűnt és beolvadt Népművészeti Intézetbe. A Magyar Táncművészek Szövetsége 1954. december 20-án alakult meg újból, 1960-ban újrászervezték, azóta folyamatosan működik.

A szövetség ma hivatásos együtteseket, alkotó- és előadóművészeket, oktatási intézményeket tömörítő szakmai szervezet. Közvetítő szerepet tölt be az egész hazai táncművész terület, a szakmai intézmények és más művészeti ágak szervezetei között. Fő funkciója a művészeti érdekképviselés, a tagság folyamatos tájékoztatása, kezdeményezések a hazai táncművészet megújítására vagy korrekciójára, kapcsolatok építése a külföldi társszervezetekkel, valamint a szakmai ismeretterjesztés elősegítése. Fesztiválokat szervez, évadonként szakmai díjakat ad ki, szolgálja a hazai táncművészetet érintő elvi, intézményi, személyi és egyéb problémák megoldását. Javaslatokat tesz művészeti és állami-díjak, kitüntetések odaítélésére. Legfőbb fóruma a Közgyűlés, amely egy-egy periódusra megválasztja az ügyekben eljáró elnökséget.

A Magyar Táncművészek Szövetsége mellett, kisebb-nagyobb aktivitással több más országos szakmai szervezet működik. A Magyar Koreográfusok Társasága magánszemélyek szervezete, célja az egyéni alkotóművészi érdekek és szempontok képviselése.

A Táncpedagógusok Országos Szövetsége és Martin György Néptáncszövetség közös jellemzője, hogy a szakmai közéletben változó intenzitással vesznek részt. Ennek oka, hogy alapvetően az amatőr mozgalom csúcsszervei, de saját területükön jelentős közművelődési szervező munkát folytatnak.

Léteznek korábban aktív, ma már csak névleg/vagy egyáltalán nem működő szervezetek, mint például a Balettművészek Egyesülete és a Magyar Tánctudományi Társaság.

A kortárs tánc területén számos együttműködési kezdeményezés alakult ki az elmúlt évtizedek folyamán. Ezek azonban nem kizárólag táncművészeti szervezetek, legalább annyira kötődnek a színházi területhez is: Kortárs Táncszínházi Egyesület, Független Előadó-művészeti Szövetség-

Táncművészeket a Magyar Művészeti Akadémia tagjai között is találunk. A népművészeti tagozat keretében választották taggá Stoller Antalt és Mihályi Gábort, az előadó művészeti tagozatban kapott helyet Juronics Tamás, Pártay Lilla és Zsuráfszky Zoltán.

A táncosok érdekérvényesítésében fontos szerepet játszanak az előadó művészeti törvénnyel felállított testületek.

A háromtagú Táncművészeti Bizottság, mint a kultúráért felelős miniszter első számú szakmai tanácsadó szervezete, folyamatosan ellátja a részére meghatározott feladatokat.

A Nemzeti Előadó-művészeti Érdekegyeztető Tanácsban a táncos területet – különböző delegációs jogcímenek – hárman képviselik.

Szólni kell a Magyar Zeneművészek és Táncművészet Szakszervezetéről is, amely művészeti területen talán a legeredményesebben dolgozó szakszervezet. Az elmúlt két évtizedben a szakszervezet sikerének tekinthető az előadó-művészeti törvény megalkotása, az egyszerűsített közteher-viselési hozzájárulás (Ekho) bevezetése, a szakmai nyugdíjrendszer kibővítése.

A más előadó művészeti ágakban működő szervezetek közül a Magyar Táncművészek Szövetsége a Magyar Teátrumi Társasággal, Magyar Színházi Társasággal, Magyar Zenei Tanáccsal és a Magyar Szimfonikus Zenekarok Szövetségével ápol aktív szakmai kapcsolatot.

A problémák összegzése

1. A táncszakma önálló érdekérvényesítése szempontjából komoly korlát, hogy különböző intézményekben mindig más-más művészeti ágakkal együtt – tehát gyakran ellenükben - kell saját szempontjainkat érvényesíteni.
Példa erre a Nemzeti Kulturális Alap kollégiumi döntési rendszere, ahol a tánc a színházművészettel alkot egységet. A szakszervezetnél – mint láttuk – a zeneművészekkel működünk együtt.
2. A Magyar Művészeti Akadémián tánctagozat nem is létezik, a táncművészek két különböző tagozatban fejthetik ki tevékenységüket, amely aligha válik a közös fellépés javára.
3. A NEÉT a kezdetben érdemi döntés előkészítő fórum volt, az utóbbi két évben azonban gyakorlatilag nem működik, évi 1-2 formális ülést tart.
4. A szakmai önszerveződés szabadságát tiszteletben tartva meg kell jegyezni, hogy a csak névleg működő szervezetek a táncszakma egészére nézve hátrányt jelentenek, mert az államigazgatás bizonyos szintjein azonos súllyal mérlegelik a különböző szakmai szervezetek véleményét, támogatottságtól függetlenül.

Megoldási javaslatok

1. El kell érni, hogy a kormányzati szereplők a táncművészet a többi művészeti ággal egyenértékű erkölcsi és anyagi támogatásban, és elismerésben részesítsék.

8. TÁNCMŰVÉSZEK KÉRDŐÍVES KUTATÁSA

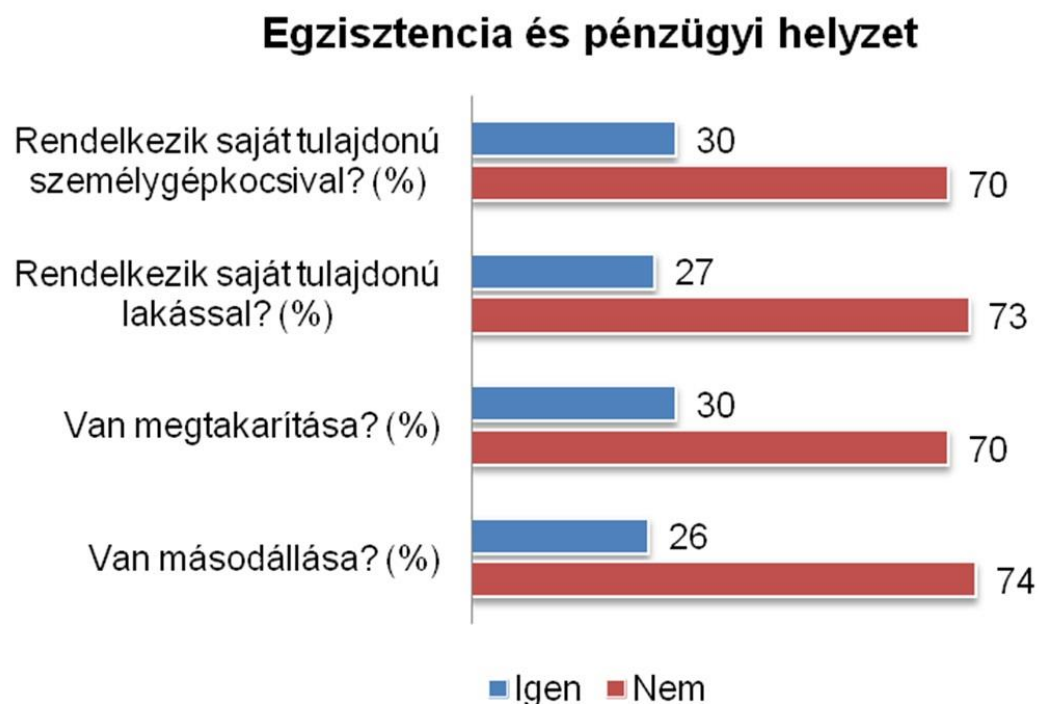
Témavezető: Mihályi Gábor
Munkatársak: Szalay András, Szalay Tamás

A kérdőíves kutatás, a Magyar Táncművészek Szövetsége tagszervezetei közül kiválasztott együttesek táncművészei körében történt 2015 januárjában és februárjában. Ezen társulatok, amelyek között szerepeltek nemzeti, kiemelt és pályázati kategóriában működők is – összesen tizenketten – jól reprezentálják a teljes magyar táncművészetet. A kérdőívet kitöltő táncosok - 130 fő - "halmaza" szintén szignifikánsnak tekinthető.

Legutóbb 2003-ban készült egy hasonló felmérés (Dr. Haskó Katalin - Csókay Ákos: A magyar táncművészet helyzete) amelynek eredményei jó összehasonlításként szolgálnak a jelen tanulmány számára. Ezáltal lehetőség kínálkozik a táncművészek szakmai - egzisztenciális viszonyainak több mint tízéves időtartamban történő vizsgálatára is.

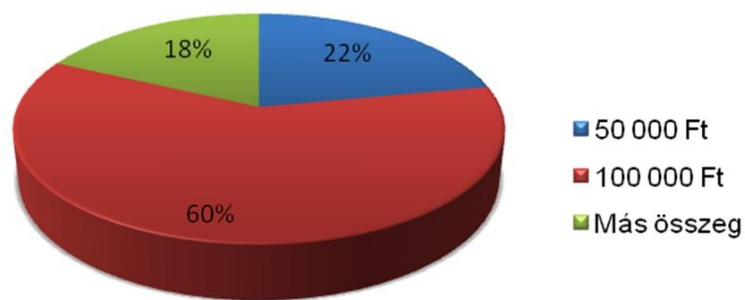
1. Egzisztencia és pénzügyi helyzet

A kutatásból egyértelműen kitűnik, hogy az elmúlt több mint tíz év alatt, a táncművészek egzisztenciális helyzete nem változott - alacsony szinten stagnál – sőt, bizonyos esetekben romlott.

- Saját gépkocsival, a megkérdezetteknek csak 30 %-a rendelkezik. Ez az arány 2003-ban 40 % volt.
- Továbbra is nagyon magas azok száma, akik nem rendelkeznek sem saját lakással, sem megtakarítással.
- Majd egyharmaduk számára a megélhetés feltétele, a másodállás vállalása.
- A megkérdezettek nagytöbbsége már - már az irreálisnak egyáltalán nem tűnő - 100 000 Ft-os bérnövekedéssel is elégedett lenne

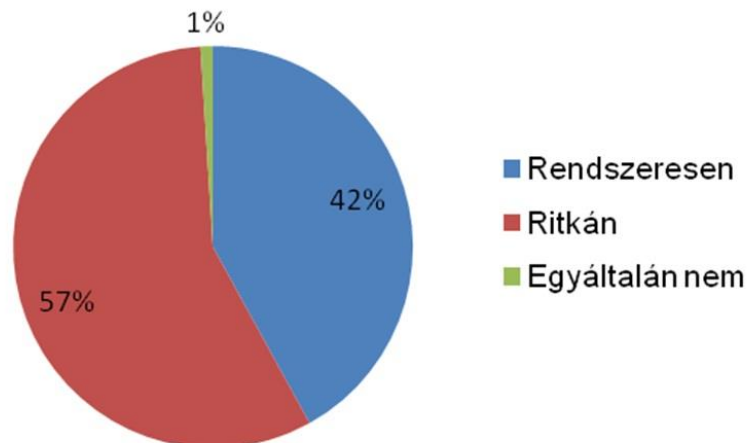
Teljesítményéhez mérten mekkora jövedelem-emelkedést tekintene reálisnak?

2. Rekreatió és a szabadidő eltöltésének lehetőségei

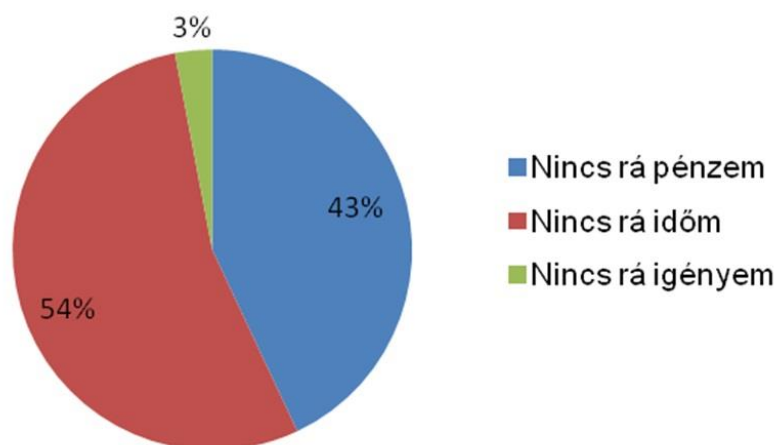
A táncosok egzisztenciális helyzetének megítéléséhez hozzátartozik saját művelődésük finanszírozási lehetőségének vizsgálata.

Látogat művészeti, kulturális eseményeket?

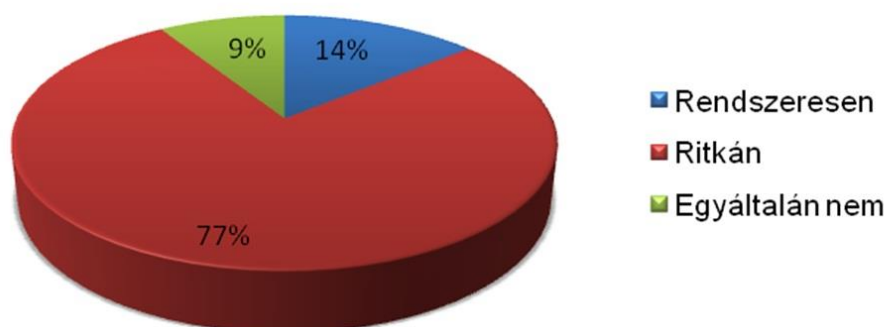
A megkérdezettek 54 %-a csak ritkán látogat művészeti kulturális eseményeket. Ez az arány 2009-ben 60 % volt. Ennek az alacsony látogatási számnak továbbra is a döntő oka a pénzhiány, illetve a nagy leterheltség, a saját együttesi és másodállási elfoglaltság.

Mi miatt nem tud több eseményre ellátogatni?

Drámai eredményt mutat a könyvvásárlási szokások változása. A táncosok 86%-a nem, vagy csak ritkán tud vásárolni könyvet. Ezt a tényt legfeljebb a rendszeres internet használat árnyalhatja, aminek segítségével a szükséges információk egy részéhez mégis hozzájuthatnak.

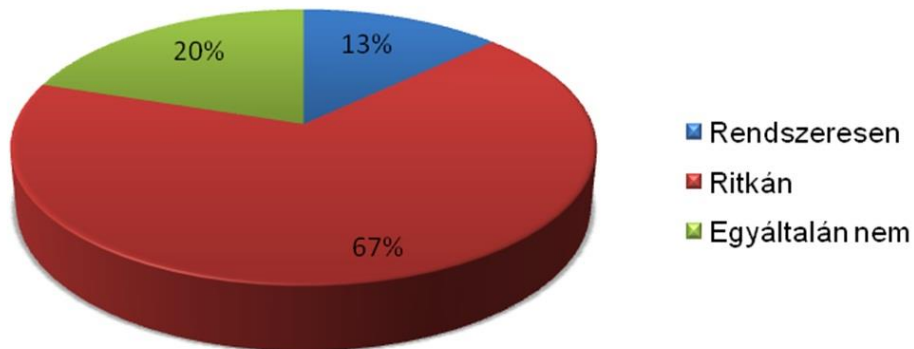
Tud vásárolni könyvet?

Társadalomkutatásban gyakran vizsgált státuszmérő kérdés, a nyaralási szokások vizsgálata. 2003-óta ebben a helyzetben is romlás tapasztalható.

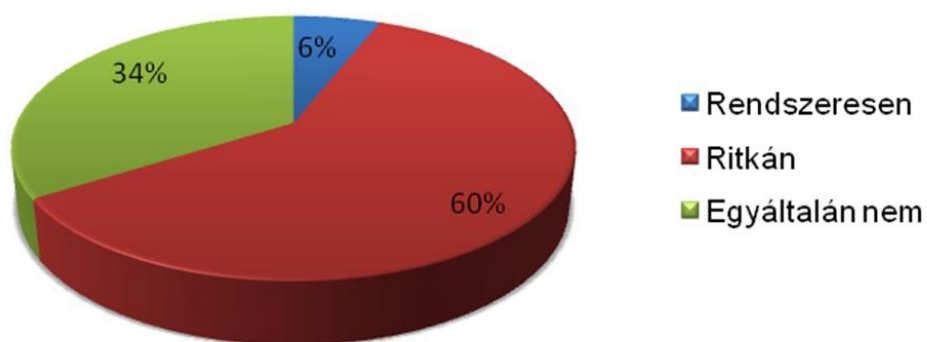
Amíg 2003-ban 30 %, addig 2015-ben már csak 13 % jár rendszerese nyaralni.

Jár nyaralni?

Ettől még rosszabb arány alakult ki napjainkra, a "Megengedheti magának, hogy kiránduljon, részt vegyen különböző rekreációs programokon?" kérdésre, melyre csak a válaszadók 6 %-a válaszolt igennel.

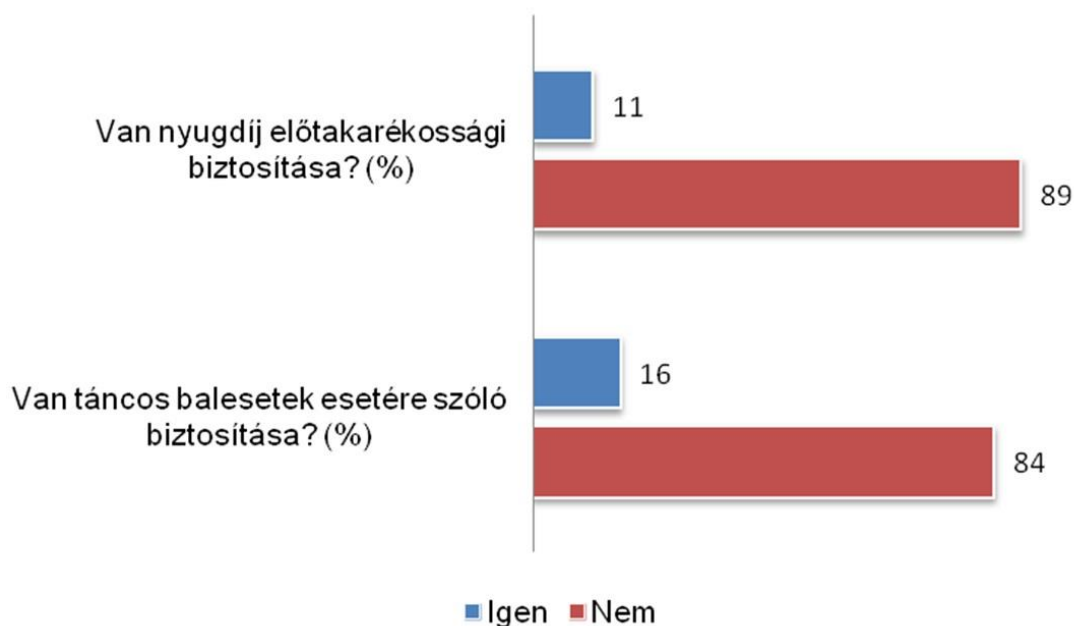
Megengedheti magának, hogy kiránduljon, részt vegyen különböző rekreációs programokon?

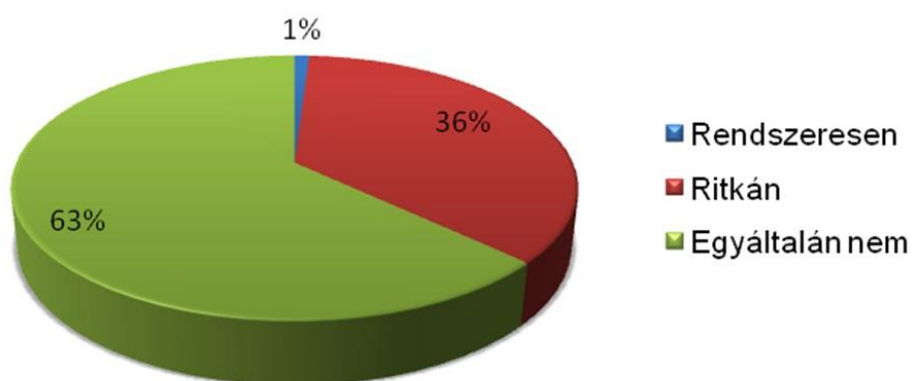
3. Öngondoskodás, jövőkép tervezése

A jelenkor táncművészeinek életstratégiáját is nagyon meghatározza a jövedelmek alacsony szintje. Az öngondoskodás, a táncos pálya utáni időszak tervezése és az arra való felkészülés rendkívüli nehézséget okoz, illetve az esetek döntő többségében nem is lehetséges.

Kirívóan magas – 89 % és 84 % - azoknak az aránya, akiknek nincs előtakarékossága, sem baleset biztosítása. Ez utóbbi azért fokozottan probléma, mert egy komolyabb baleset, egy teljes egzisztenciát (akár egy egész családot) tehet tönkre.

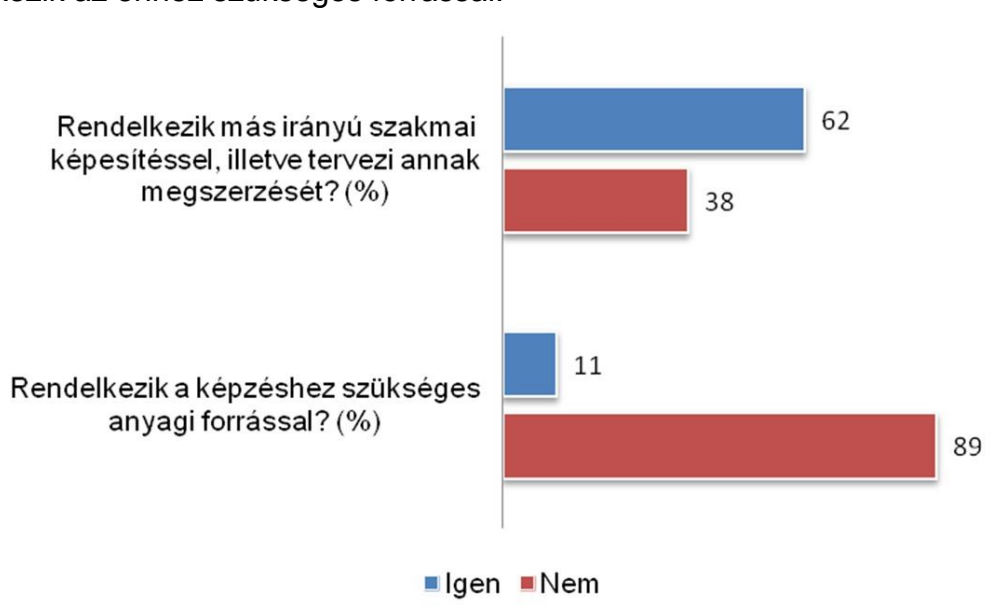

Részt tud venni önköltséges szakmai továbbképzéseken?

A szükségszerű szakmai továbbképzéseknek is gátja a pénzhiány, nagyon beszédes az az adat, amely szerint rendszeresen a megkérdezetteknek csak 1% tudja magát tovább képezni.

Bíztató, hogy 62 % rendelkezik más képesítéssel, illetve tervezi annak megszerzését. Az azonban már kevésbé mutat optimista jövőképet, hogy 89 % nem rendelkezik az ehhez szükséges forrással.

4. Munkájának és a táncművészet helyzetének megítélése

Ebben a kérdéskörben, a felmérés hasonló eredményt mutat, mint a 2003 évi. Miközben országos szinten a táncosok a táncművészet megbecsülését rendkívül alacsonynak érzik (73 % válaszolt a kérdésre nemmel), addig a saját együttesükben a helyzet ennél sokkal jobb, hiszen 45 % megbecsültnek, míg 39 % elfogadhatónak érzi saját helyzetét.

Ez a megbecsülés, vélhetően érzelmi alapon nyugszik, hiszen a táncosok képesek (kénytelenek) az általuk létrehozott művészeti produktumot függetleníteni az anyagi helyzetüktől. Erre az áldozatvállalásra azonban, hosszú távon nem célszerű és nem is lehetséges alapozni.

